

המציפה

עתו שבועי

כבר עניני רחיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יצא לאור בכל ערב שבת

מחיר ההתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:	
לשנה	7 כתרין
לחצי שנה	3 50
לרבע	1.75

באשכנז:

לשנה	8 כתרין
לחצי שנה	4 כתרין
לרבע	2 כתרין

על "המצפה" כלי ההוספה הספרותית אין לחתום. אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפשיים לפי גרל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר, בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

האדרסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:

„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 17 Sierpnia 1906.

גליון לג

י"א, כו אב תרס"ו.

להטבת מצב הבינונים של יהודי גליציה.

אמנם צדקו דברי הד"ר זינרדיך בהחליטו, כי יסוד הפוליטיקה הלאומית שלנו צריכה להיות בהמצב האקונומי של היהודים, ואם נהפוך ליסוד פוליטיקה לאומית הננו מברחים לשים לב להטבת מצבם האקונומי של היהודים וכפרט של הבינונים, כדי שיעמדו ברשות עצמם ולא יהיו תלויים בדעתם ובחסדם של איזו פרופיטטורים וקפיטליסטים מתבוללים לעשות רצונם. כל זאת אמת ויציב.

אולם הד"ר זינרדיך לא הגיד לנו איך ובאיזו אופן נוכל להטיב את המצב הכללי של היהודים, לא הצע לפנינו אף הצעה אחת, לא גלה את דעתו באיזו אמצעים עלינו להחזיק. וא"כ איפא בעסו של הד"ר זינרדיך על אשר לא מצאו דבריו הר-קול בין הציונים אינו צודק. על רפורמטור יקונומי לבוא לפנינו בהמר של הצעות קונקרטיים ולא רק בתוכחות. כי מצב היהודים פה צריך תקון, את זאת ידע כל איש הדואג לטובת עמו. החובה ריתה מוטלת עליו להקור אהרי הסבות הראשיות הגורמות את המצב הרע ולהציע איך להרחיקו או איך להנהיג תקנות טובות, להקל מעט את המצב הרע של יהודי גליציה. הנני אומר „להקל מעט“, כי לתקן את הכל לא נוכל, למרות התלהבותו של הד"ר זינרדיך. להטיב את מצב היהודים פה בגולה הוא מן הנמנע. תנאי חיינו פה המה אי-גורמליים, רוב הגורמים בחיינו אינם תלויים בנו, כי אם באים מן החוץ. לתקן את סדר הכלכלה, על אופן

בריא והזק, בהפיץ הד"ר זינרדיך, יוכל רק עם היושב על אדמתו ושולט בגורלו ובהקי חיו. הוא יוכל להטיב מצבו לששירצה, אבל לא אנהנו היהודים, שאחרים שולטים בנו ובגורלנו. הלא נראה שבאשר תנהיג הממשלה תקנות סוציאליות טובות, תגרום לנו רק נזק. כל דבר הגורם טובה לכל יושבי המדינה יגרום לנו רעה רבה.

אפס אף שאין ביכרתנו להנהיג רפואה כללית רדיקלית, איננו בני חורין להפטר מלעשות מאומה, איננו רשאים לשבת בחבוק ידיים, הננו מחויבים לבקש אמצעים, להקל מעט את מצב היהודים הבינונים.

לתכרות זאת עלינו לבקש אהרי סבות, שגרמו את הרעה, אהרי הסבות התלויות בנו, וביבלתנו לעשות בהן כטוב בעינינו. ואם יעלה בידנו למצוא סבות כאלה או נבער אחרתן ונרחיקן מבהננו.

אחת הרעות הגדולות המעיקות על היהודים הבינונים בגליציה ומורדות, אותם לשחת, היא הנשך. זה הוא הנחש, הנושך את היהודי הגליצי ומוצין את דמו. הודע את כל ענין הנשך כמוני הוא ידע איזו רעה רבה, איזה אסון נורא יגרום לאהינו הבינונים וכפרט בערים הקטנות. כא נא קורא נכבד לעיר בינונית בגליציה ותפגוש כאנשים צעירים, התני נכירים מלוכשים בגדי כבוד, סוככים בהוצות ומקלותם בידיהם, מבלי לעשות מאומה; מלו-ברבית המה, אמנם לא באשמתם, כי גם הם חללי מצבנו האי-גורמלי, אין להם פרנסה אהרת, אבל אני מדבר במציאות. האנשים האלה לא יסחרו, לא יעבדו ואך יעשו „טובות“ ליהודים הצריכים

שאלה המטבת, כי יקרה בשכנת הקלוין בסיר וכף, פוסק ר' איצי כלאחר יד, וכשמביאה אחת המבשלות, או בעלת-בית לפני ר' איצי סיר מטרק נפוח, שנזרקה תחתיו מפה זיהמא מחד רותה, איחו ר' איצי בשתי ידיו את מפלגות זקנו הרחב, מכיט על המפה מלממה מתחת הסיר, לשער ערך מדהו, נמלך עם בעלת-הבית בדבר מדה הסיר, ור' איצי כבטל את השאלה בששים ואומר כשר, כשר. — ר' איצי הטועם מעם כשר אך משבה לשבת — חתיכת בשר רזה מבשר עגל או סטר מראש פרה דלה, בלי שום מעם—ביון שמריח עתה את הריח הטוב העולה מן הסיר החם הממורק זה עתה מהמרק השמן, נתמלא פיו רוק ובקיבתו נעשים קמטים קמטים. תאבנו מכלכל את מחו, ומבלי משים יחלו דעיונו להתמרמר ויצינו לפניו מצב ביתו המורא מאד כהיותו. אשתו האביונה, כריינדלא, אופה מאפה הנור, לחמניות עגולים ממולאים בנכינה ועגות מחבת מכוסמין ובצללים, מחזקת גם בית-מוינה בנגבה—כלומר: היא אינה גונבת את הי"ש, חלילה, אשת הר' איצי לא תגנוב, היא קונה את הי"ש אצל החוכר ככסף מלא, חצי לוג בכל יום, אך מפני שאינה משלמה ית מכס המדינה, נקרא בית המוינה בשם נגבה. — כל היהודים המתפללים בקלוין שותים בבית ר' איצי צנצנה יי"ש אהר תפלת השחר ולועסים

כסף. יהיו מדמי יהודים עניים העובדים בזעת אפם עבודת פרך מן הבקר עד הערב, להמציא פרנסה לבני ביתם, ויבאו הגולנים האלה, ויגזלו מהם את פרוטתם האהרונה, אשר הרויחו בדם התמצית, את תקותם ואת נשמתם. מי שאיננו בקי בתהלכות הנושבים האלה לא יאמין למשמע אוניו, לא יוכל לשער איזו רבית העוברת כל גכול המה מקבלים מהעניים האלה, איך יפשטו את עורם מעליהם. ומה יעשה הסוחר וההנוני, היעשו שביתה ולא ילוו? כי אז בטל מסחרם ולא יוכלו להתקיים. הקרדיט נדרש לקיום היהודים הבינונים כאויר לנשימה, בלתו לא יוכלו לחיות. והולכי בטל האלה ישתמשו בשעת הכשר, לדרוש רבית עצומה והסוחר הצדיק להכסף, מאין לו ברירה אהרת, מברח לשלם כמה שידרשו ממנו, בתקוה, כי ירוח, ויבאו ימים יותר טובים ויתפטר מתחת ידי הנושך. אבל לרוב התענה וליבחו שולל ותתקף להשתחרר מיצי המלות ברבית תגדלנה חיבותיו מיום ליום, וישלם רבית מרבית, עד כי לא יוכל לעולם להתפטר מהחובותיו, וישאר לעולם עבדו של הנושך ותלוי ברעתו.

אבל לא רק את ממונו יגזלו הנושכים מהיהודי הבינוני, כי גם את נשמתו, וזוהי הרעה הגדולה, אשר על אדותה הנני הפין לדבר; כי יעשוהו לעבדם, ישעבדהו להם, לחיות כידם האמצעי — לפוליטיקה המעמד הבינוניתנו כלו בידי הנושכים ותלוי בדעתם, המה ישלטו בבהירות, ויבועו דעתם בכל, ועל היהודי הבינוני, אם יהפין להתקיים הוא ומשפתתו, לעשות את רצונם. המה ישלטו בכל, יעמדו בראש כל מוסרות הצבור ושמה בהמקומות

לחמוניה או ענת מחבת, ומוה מפינסה אשת ד' איצי כל בני ביתה כלחם צר ומים לחץ. — ור' איצי מונה את אנשי ביתו כמה הם: הוא והיא, כריינדלא, שני כחוריו: אפרים ויעקיל, וכתו היחידה, שרה'לע. וכזכרו שם בתו מרגיש ר' איצי כקול דופק בחוקה כמחו המכולכל. בתו! שונה ר' איצי כשפתיו ככבודות — כתי! מה תהא בסופה? היא עתה כפי חשבוני, אם לא טועה אני, כמה? אהה! אמנס, אמנס, ככת עשרים ושש, ואם פחות אי יותר שנה אין בכך כלום, עכ"פ עשרים והמש יש לה. ובתולה בת כ"ה ועוד לא נשאה ואף לא נתארסה עוד! ומי ישא בתולה עניה בת כ"ה שנה בלי כסף ובלי כסות ומלבוש! ... כל כחור מהקלוין יהי מי שיהיה, ישא בתולה עם כסף לכל הפחות ק"ן רייניש ושנה אחת מוונות על שלחן חיהנו, ואני מה? ! אשתי פשיט מנככת את מוחי, ואתה הצרקה, הלא אב אני! אמנס אינה אימרת לי מאומה, כי צניעה היא וטובת לב ושותקת. אילם שתיקתה מנקרת את מוחי יותר מרכורה, ומה אעשה?!

„רכוש"ע אתה יודע!"

ככה ישכ ד' איצי צלול בתהום מחשבות ניגות, שפות זיעה יקמטים עמוקים נראי על רחב מצחו ויאנח במדירות. והנה פתאום עלה דעיון זך מאפלות היאיש ותאורנה עיניו: הן פתי אני, טפש מאין כמני! אומר

פיריטון.

הזוג.

מאת

י"ם הציוני מסאסוב.

כל היום יושב ר' איצי על מקומו סמוך לפתח בקלוין ולומר נמרא בשקירה. כל בני העיר אוהבים את ר' איצי העני, הורא והחסיד, ויודעים המה, כי מכשר הוא להיות רב, או לכל הפחות מו"ץ בעיר קטנה בשבר המשה או ששה כהרים לשבוע, ככדי שיעזור לפינסה ביתו הדל. ורק לפי שמעדיכים את כסא הרבנות בימינו אלה רק לפי ערך הכסף לקופת הקהל ולא לפי ערך ידיעת התורה של הרב וגם להיות מו"ץ נחוצה פרוטקציה רכה ור' איצי עני מדוכא הוא, והשתדלות הפרוטקציה חסרה לו, מכרח ר' איצי לשבת בקלוין וללמוד תורה לשמה ולהכות על שכרו לעולם הכא. — מקופת הקהל אינו נהנה כלום. ואעפ"כ, בשתודמן שאלה חמורה בעיר, שאלה הריאה או שאלה אחרת המוטלת כספיקות, ימשך גם איצי להכ"ד, ועפ"י הרוכ יפסקו השאלה ע"פ הכרעה ר' איצי. גם

ענינים מדינים

המרידה ברוסיה. עוד הפעם שקטה הארץ, הריאקציה נשאה ראש. הקשר בערי החוף ובמכצרים נדכא ביד חזקה וראשי הקושרים ידונו למיתה, למען לא ייורו עוד. אחרי שלא אבו אנשים מראשי מפלגות המתונים לקבל משרות מניסטרס, יען מאנה הממשלה לקים הנאיהם במלוא ה"הנמחות הטובות", הקים לו הצר מניסטרס מן הבורוקרטיה והכל נשאר במקדס. אבל רק לפי שעה. כי האמונה בצר וברצונו הטוב האבר בקרב העם. גם רעב כבד בפלכים המורחים, העושה שמות באכרים, בא לעזרת המורדים, לספח את האכרים ואת בניהם העובדים בצבא במחנה הקושרים. השביתה הכללית, שלא הצליחה עתה, נכונה לימי אקטובר. כסף יבינו להם ראשי המורדים בבזות מסלות ברזל. עוד מסעי מסה"ב ובנקים נכונו. בחרבין אשר במאנדוור אנרחיה גמורה, הצבא החונה שם הרגו את פקידיהם והמה עושים בעיר בחפצם

קונסטיטוציא בפרס. השח מלך פרס קים את הבטחתו ויתן חוק קונסטיטוציא לעמו. בפרלמנט ישבו השרים מזרע המלוכה, שרי הכהנים, בחירי האצילים, בחירי הסוחרים ובעלי החרשת וחבל באי-כח של דלת העם. כל החלטות הפרלמנט תבאנה לפני השח והוא יוציא חקים מהאימים לרצון באי-כח העם. העם קבל את הבשורה בתרועה ובצהלה ויעשו את יום הנתן החוק ליום טוב ויכבדוהו באורים. גם בפרס לא נתן המלך את הקונסטיטוציא ברצון. גם שם היתה מרידה והכהנים עמדו בראשה. דם רב לא נשפך שם, כי דורשי הקונסטיטוציא לא בקשו הקונים דיוקלים, הכהנים בקשו רק להגדיל בזה את השפעתם על העם. החקים העתיקים ישארו בתקפם. גורל היהודים בפרס לא יוטב בזה. כנודע יסבלו שם אחינו הנדחים יותר מאשר בכל ארצות תבל. הנם שפלים ונדכאים, נחשבים כטמאים, הונם הפקר ואסור להם לעסוק בכל אשר יחפצו, רק ממרכלה קטנה וממלאבית בוזיות ימצאו לחמם. ובכמה מקומות יאנסוס להמיר דתם ורבים שם מאד האנוסים.

אמריקה לאמריקנים. בברזיליא היתה אספה צירי כל ממשלות הרפובליקות אשר באמריקה הדרומית, התיבונה והצפונית. הכלית האספה היתה לחבר את כל ארצות אמריקה לאגודה אחת, להגין עליהן מפני כובשים מאירפה, וכלן קבלו עליהן לבלי הלחם זו בזו ובל סכסוך שביניהן יובא לפני בית-דין של פשר. בראש כלן עומדות ארצות הברית באמריקה הצפונית, שחפצן להשתרר על כל אמריקה. הכל מכירים, כי

זהו הוא האמצעי האחד להרחיק את הנשך, זה האסון הגדול של היהודים. חכרות כאלה הננו מחויבים לתמוך ככל מאמצי כחננו, אם הננו חפצים כטובת עמנו, לשחררו ולעשותו עומד כרשות עצמו. אך באופן הזה נוכל להושיע כמעט לאחינו הנדכאים מתגרת ידי הנושכים בלי חמלה, להקל מהם את עלם הקשה, לעשותם לאנשים, אשר יש להם דעה ומחשבה עצמית, הכרה אמיתית, ולא יהיו עוד אמצעי בידי הנושכים והפריצים, לעשות עמהם כטוב בעיניהם, להיות סלם, אשר עליו יעלו אחרים לעשר ולגדלה.

אם יעלה בידנו לשחרר את היהודים מתחת ידי הקליקה הרודה, אז יהיו לנו יהודים נאמנים ואזרחים ישרים, ונוכל להנהיג פוליטיקה לאומית ועממית, נוכל להושיב אנשים לכסא, אשר יעבדו לטובת עמנו בלן, לא לטובת עסקיהם הפרטיים. ידוע לכלנו, כי רוב היהודים הבינונים ינהו אחרי הרעיון הלאומי, ולמרות כל זה לא יוכלו לתת את ידם לנו, כי הנם נתונים בידי השליטים העזים ועבדיהם הנושכים. ואחרי שישתחרר היהודי מתחת העול הקשה הזה, שלא יהיו צפופים לתקרית של ראש-הקהל, אשר הוא ג"כ הדירקטור של הבנק, אחרי שהיהודי לא יחת עוד, כי בעת הבחירות ירעים עליו פלוני הגביר בקול: "חכה דל נבזה, אנכי אזכור לך את זאת בעת שתצטרך להלוואה ככנג פלוני!" כי אז ידע את מי עליו לבחור בתור בא-כח, ומי הוא אוהבו האמתי והפין מוכתו.

אך אז יעלה בידנו לגרש את הפוליטיקה המתועבת הזאת ממחננו, הנותנת אותנו לקלם ולשמצה, פוליטיקה אשר מצד אחד תעניק עשר וכבוד למיוחסים אחרים, ומצד השני תגזול להם והיים מאת אלפי יהודים עניים, פוליטיקה אשר תגזול ממנו את כבודנו הלאומי, את דעתנו החפשית, ותמסרנו בידי אדונים לעשות את רצונם ונם את רצון פלגשיהם (הרכה פעמים יקרה גם כזה). לעשות את היהודים עומדים כרשות עצמם, זאת צריכה להיות הפרולה שלנו.

כמובן לא יוטב בזה המצב האקונומי של היהודים בכל, ישנם עוד אמצעים ותקנים טובים הרכה הצריכים לשימת לב, אבל התחלתי בזה, כי זה הוא התקלה הראשית ואם נסירנה, אז נוכל לצעוד הלאה להטבת המצב הכלכלי של עמנו פה. משה וויזענפעלד.

הנבזים, יתקנו חקים המתאימים עם אינטרסיהם והמוזיקים להיהודים הבינונים. יעשו חווה את "הפריצים", לעשות את רצונם באמונה, ונם הפריצים מצדם יעשו גם להם את רצונם, כעת שצריכים להראית את זרוע עזם להיהודים העניים הנדכאים תחת ידיהם וכן חוזר הלילה.

"הפריץ" עושה את רצון הנושכים, אם צריכים המה לאיזו השתדלות, לפרוטקציה כאיזה עסק ועוד כאלה. והמה יחזיקו טובה ל"הפריץ". אם הוא או חברו צריך להבחר להפרלמנט או לועד-המדינה, אז יצוה את עבדיו הנושכים, והמה יצוו את היהודים העניים ונם את הרבנים, שידרשו כרכים לטובת האדון, ואלה ימהרו לעשות את רצון התקיפים, למסור את פסקאותיהם על "הפריץ", אשר צוה את שר המחוז, אשר צוה את ראש-הקהל, אשר צוה אותם, לבחור את זה להפר-למנט, כדי לכבד את עמדת הנושכים, להיות כטוהים בפרוטקציות. ויוכלו עתה לפשוט את עור היהודים מעל כשרם לשעבדם ולעשותם לעבדי עולם. והנושכים יעלו מעלה מעלה, מהקהל למועצת העיר ומשם הלאה, עד שיפתחו להם שערים להמקומות הגבוהים, שמה יעבדו ביחד עם אדוניהם הפריצים, ויעשו את רצונם באמונה. והכל ע"י צרת היהודים הבינונים העובדים עבודת עבד. ההיים בצרה, כיגון ודאגה, בלי מנוחה אף רגע לטובת נוגשיהם, לרוממם ולנשאם, כדי שיוכלו לרדות בהם ביתר שאת.

זאת היא חרקמריסטיקה של הפוליטיקה היהודית בגליציא. הנשך הוא הרעה הגורמת את כל זה. ואת המוזיק הזה עלינו להרחיק מהיהודים הגליציים. אבל כאיזה אופן?

התחבלה היותר טובה היא העזרה העצמית, לא נדבות לא תמיכות, רק בהתאחדות והתאחדות כי היהודים הבינונים נגר הנשך נוכל להרחיק, ולהעמיד את העם כרשות עצמו. האמצעי האחד הוא: כי כל הבינונים: הסוחרים, החנונים, בעלי-מלאכה, הצריכים לקרדיט יתאגדו בכל עיר ועיר "להכרות הלוואה לעם", אשר שמה ישינו קרדיט בלי נשך או ברבית קטנה. חכרות כאלה ייסדו להם האכרים בכל כפר וכפר ויצליחו ויפריחו ומדוע לא יעשו היהודים כמוהם? מדוע לא יתאגדו להטיב את מצבם? ואחרי שרכים יעשו יותר מאחדים, היה טוב, כי כל חכרות ההלוואה האלה, שבכל עיר ועירה תתאגדנה לאגודה אחת ובראשן אגודה מרכזית; באופן הזה יבצרו להם הבינונים מעמד ויוכלו להתקים.

הישן התלוי על הקיר. "בלי ספק" -- ענתה בנחה שפתיה -- "יש לו להשלים איזו עבודה, עוד מעט ויבוא". ופניה התארמו כמעט קט בדברה. -- "אניד לך האמת" -- אמרה האם הלאה -- "לא האמת, כי יהיה בעיר המצער כעירנו די עבודה לצורך-זהב. ומר רָאָזענבלאט ספר לי בעצמו, כי בעירנו יוכל למצוא עבודה בתמידות, להרויח פרנסה בריוח אפילו לאשה ובנים". "איזה חרוש הוא" -- אמרה הבה במאור פנים -- "הלא לך לדעה, כי סר רָאָזענבלאט אמן נפלא הוא במלאכתו וגם יש לו כשרון גדול במלוא אבנים טובות".

עוד לא הספיקה לכלות את דבריה, והדלת נפתחה ואיש לבוש בגדי רוסיא קצרים, בעל קומה זקפה, ובעל תאר פנים יפיכ בא הביתה. אחרי ברבי את הנמצאות בכרכת, "יעזור אל" פשט מעילו מעדיו רחץ כפיו וישב לאכול ארוחתו בנמוס ודרך-אריך. אחרי אכילתו הנישה לו בריינדלא מים אחרונים ומר רָאָזענבלאט נמל את ידיו ויברך ברכת המזון. בקימו ממקומו לקח מכיסו טבעת זהב יפה ובה משבצה אבן ירקרק, ובהראותו אותה לנשי הבית אמר: "ראינה את הטבעת הזאת, אשר עשיתי היום כפי תכונת הטבעות הנעשות בארצנו רוסיא, הטובה היא בעיניכן?" שתיהן לקחו את הטבעת בידיהן, הפכוה מצד לצד,

הנביא. ח-ח-ח שוחק ר' איצי, עשר רב כזה! לו ישפיע לי ה' רק אלף שקל ואשיא את בתי כאחיה הנגידים המפורסמים, מלבד נדן אתן להווג מוזנות על שלחני כל ימי חיי ושנינו, אני וחהני נשב בקלוז, ולמדנו באמת לשמה. -- כח דמיונו הרימהו על עד שמי רום ונשמחו רוחצת וטובלת בים הנחת.

בעת הזאת בשעה השניה אחר הצהרים שולמה בבית ר' איצי דומיה חרישית, המוג בבר כלה, בל התפונות נמכרו היום, לא נשאר מאימה. ההנוד והכירה נתלבנו בשיר מהול כמעט צבע כחול. הרצפה כבודה, כל כלי הבית, רהוטים פשוטים מעץ לבן, מבריקים כלם מלבן ונקיות. בקצה השלחן פרושה מפה קטנה לבנה בשלג, ועליה ערוכים להם, מלח סכין, כף ומזלג. בזיאת אצל הפתח עומדת בריינדלא בעלת הבית וקולפת צנון ובצלים צעירים וחוחכתם לפרורים דקים לקערה של חרם מחולקה בוכובית. אצל החלון על כסא רבוע יושבת בתה שרה'לע, עלמה יפפיה בעלת קומה ושער צהוב המכתירות את מצחה הזך והלבן כשלג, היא מלובשה בגדים פשוטים, אבל נקיים. היא תופרת כהנת קטנה, ומרגע לרגע היא מבטת בחלון כעד השמשות. "מה יוכל היות, שאלה האם את בתה, כי מאחר מר רָאָזענבלאט היום לכבוא לארוחה צהרים", ובדברה היא מביטה על לוח השעון

ר' איצי לעצמו כמנצח: הלא בפירוש נאמר במיעד קמן: כי "ארבעים יום קודם היצירה בת קול מכרות ואומרת בת פלוני לפלוני". ולפי"ז גם וווג בתי נברא עוד לפני כמה ועשרים שנה, ובלתי ספק וווגה הוא בחיר למדן אמתי, כיאות לפני בתו הצנועה והחסידה, והוא, בן זוגה, בודאי מוכן לקחתה בלי מהר ומתן, פשיטא! הלא נברא אך בשבילה, כמו שנוצרתני אני בשביל בריינדלא זונתי וכמו שנברא ר' זימל השו"ב בשביל פלונתו פינא ועמא וכדומה. וא"כ אין לי שום דאגה. יבוא בן-הזוג ויקח את בת זוגי, וינשאו זה לזו ויידרו כאורח כל ארעא!

אמנם כן בן החליט בדעתו, גם לפלונתו בריינדלא אסביר הדבר כמו שהוא והנחו דעתה... ולא תדאג ב"כ לנשיאת בתנו. ואם אמת -- חוזר ר' איצי דבריו בסגנון שואל ומשיב -- כי מלבד כסף הנדן נצרך לנשיאת בת גם כסף, להכין לה מלבושים, כרים וכסתות, הוצאת החתונה, רח"ש וכ"ו וכדומה. אולם היר ה' תקצר! ידובכו שפתיו בוקפו אצבעו העב למעלה, הן זוכר אני את הנמרא בהעניה את אשר היה עם ר' חנינא בן דוסא: שהיה עני מדובא עד כי היה ניזן בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, ויר מן השמים הושיטה לו דרך התקרה רגל שלחן של זהב והוא נתעשר עשר רב. או את מעשה פלוני באליהו

האנודה נוסרה נגד אירפה, ארצות הברית רוצות להעמיד לעת מצוא כח עצום כח אנגליא, שכל העמים יתחו מפניו. ממשלות אמריקה הצטרפו אמנם בדרשות, שנדרשו במעודות הידירות, כי אך טוב יחשבו באמריקה לשלום התבל. ואמנם טוב היא שהתחברו כל מדינות אמריקה, כי עתה תחדלנה המלחמות, שנמשכו כל הימים באמריקה התיכונה. אבל ממשלות אירפה הבטנה שמה בעיני חשד.

פנישת מלכים. בשבוע הזה נפגשו בפרידריכס-האף באשכנז מלך אנגליא וקיסר אשכנז. מלך אנגליא בא מדי שנה בשנה למריענבאד, כי בעל בשר הוא, הוא מברח לעבר באשכנז ובכ"ו לא בקר בשנה שעברה את בן אחותו קיסר אשכנז, מפני הריב, שהתערץ בין עתוני אשכנז ואנגליא מתוך קנאת העמים זכ"ו. הריב חדל, אבל שלום אמת אין עוד ביניהם. עתה בקר מלך אנגליא את קיסר אשכנז, אמנם בלי מניסטרם ובלי הכנות גדולות וככל זאת אות למיובה היא. יש מהבילים הנותנים ערך פוליטי גדול לבקור הזה, אבל אין כל סבה, הוא רק מפני הנמוס.

על המצפה

בנערינו ובזקנינו נלך.

(בתור מענה על המכתב אלי בגליון ל"א.)

המאמר „עור המזרחי חי" בגליון ל"א הביא לידי מחשבות שונות על-דבר התהוות הציונות המדינית, ע"ד התפתחותה בימים האחרונים וע"ד העתיד הנשקף לה מהזרמים השונים, שבאו אל קרבה כמשך הזמן. והנני מהרהר בלבי אם צדקי הדברים הכתובים שם, כי הציונים המזרחים נשמטו אחד אחד וינסו מן המחנה, ובהתוך ההסתדרות נשארו רק ציונים חפשים, חניכי בת-ספר של נכרים וחניכי הסוציאליזם, שנבנסו זה עתה אל המחנה, בראותם כי ציונים חרדים כמעט אינם וקולם אין נשמע. העורך מאשים בזה את מנהלי „המזרחי", כי אינם הגונים, כי השליכו את דגלם ותרפינה ידיהם. לדעתי אין להחליט „שנכנסו יען יצאו", כי אסיצאו, כלומר הציונים החרדים נשמטו, יען המה נבנסו ואנכי מאשים בזה את ההנהגה הציונית הרשמית, כי לו נכנסו לשם ציונים פשוטים, בלי שום ערב-רב של זרמים שונים, כי אז היה זה לתועלתה ולהתפתחותה. אבל ההנהגה הציונית הרשמית לא שמרה את הציונות במהרה כמו שנבראה וכמו שהיתה

צריכה להשאר עד התגשמות הרעיון האידיאלי. — הבה נראה אינו היא הכתה הראויה ללכת בראש המחנה? מר מ. קלוינמאן בתב בלוח אחיאסף שנה עשיריה במאמרו „מי ילך לפנינו", כי אין לך מפלגה בישראל שתהיה כ"ב ריקה מאידיאלים כמו האינטליגנציה הרשמית שלנו. בקרב אותה המפלגה ימצא רק אחד מאלף, אשר יהיה לבו בצרות הכלל ויבקש חשבונות בעניני האומה הכלליים. רוב רבה אין לה בעולמה יותר מארבע אמות של ענינים פרטיים. העם יורע ומכיר עתה את האנשים הללו למרות אשר המה מכביחים אותנו זה עשרות בשנים, כי ידידיו המה, הדואגים לגורלו. לכן אי אפשר לאינטליגנציה זו לעמוד בראש העם וללכת לפניו, אפילו אם תהפך להיות לאומית מכף רגל ועד ראש, העם אינו מאמין באלה ולא יאמין בהם גם להבא. הלאה אומר מר. ק. כי מפלגת המשכילים העבריים, חניכי בית המדרש והספרות העברית, המפלגה הזאת מצאה מסלות ללב העם. כי יודעת היא צרכי החומריים והרוחניים יחד. אבל לצערנו מעטים מאד ביניהם אנשי מעשה ובעלי הגיון חי, ולנו דרושה אנרגיא בריאה ורוח ההקדמות יתירה... ובכן מי ילך לפנינו? — מעתה שכתב מר. ק. את הרברים הנכונים האלה, התפתחה עוד מפלגה חדשה וחזקה במחננו, והיא „הציונים-הסוציאליים". היכולים אנו לחשוב, כי המה ילכו לפנינו? אנכי מצרי, אינני מאמין הרבה בציונות שבהם, שתהיה ציונות לשמה, בלי שום פוליטיקא סתרית. אינני מסופק אף הגע, כי רבים כ„פועלי ציון" מעתה, אם יהיו לאחר איזה זמן לבעלי בתים עומדים בדרשות עצמם ופועליהם יהיו „פועלי ציון" יהיו המה מתנגריהם וממילא גם מתנגדים לציונות. כי פיעליהם ישתמשו כמו הם עתה בשם „ציון" ללחום מלחמת הסוציאליים. על בן לא יאמין בהם העם לעולם, ואין שום פלא שהאזרחים ישמטו אחד אחד, למה לנו לרמות את עצמנו? הסוחרים האזרחים לא יוכלו האמין בציונים הנושאים לולאות ארומות על חוזהם, ומשוררים שירי סוציאליים ואוספים נדבות מעת-לעת בעד שבתות, והם מכיטים על האזרחים בעל שונאיהם. הציונות והסוציאליזם היו כמעט כשמות נרדפים. יתדים שעוד צריכים ללכת החדרה, פשוטו כמשמעו, עוסקים בדברים העומדים ברומו של עולם ומי זה אדם הגון, שיכרך אחרינו? ובכן מי ילך לפנינו? עלהחסידיים אין לנו להשען, כי המה כאז כן עתה לא ילכו לפנינו והלואי שילבו אחרינו.

מר מ. ק. משיב על זה, כי כשאנו שבים להסתכלוהנו בעולם היהרות ועתידותיה. נכוא לידי הכרה, שהסוחרים הבינוניים, כלומר המשכילים העבריים

שבהם, הם צריכים ללכת בראש העם בדרך שובו לתחיה ורק המה יוכלו לעשות כזאת, אם הדרך לא תהיה מלאה חתחתים על כל צעד ושעל, שיניחו על דרכם ע"י הזרמים השונים. אמנם גם מר. ק. יודע, כי המפלגה הזאת על פי מצבה החומרי שקועה מאד במידות הפרנסה וקשה לה להקדיש עתותיה לעניני הכלל. אבל הוא מקוה, כי עוד יש באלה, שיקריבו איזה קרבן. סוחר אחד אם יסע ציונה יוכל לפתח אליו כמה וכמה מ„פועלי ציון" בפעם אחת, במובן. ובכן הנני אומר, כי לפני כל המפלגות, לפני האינטליגנציה, לפני המשכילים והמזרחים, לפני „פועלי ציון" ו„בורשוואיה" ילך לפנינו הרעיון הציוני במהרה, ואחריו בנערינו ובזקנינו נלך.

וכמו שהחליטו באספה האחרונה בקראקא, כי אין להציונים בתור כאלה להתערב בשום פוליטיקא שבעולם, כי בזה יעברו על הפרוגרמה הבזלית, כך החובה מוטלת על ההנהגה הציונית, לשמור את הציונות מזרמים זרים אחרים. הן כמו שהכניסו הפועלים את הסוציאליזם אל המחנה בתור „פועלי ציון", בן יוכלו סוחרים ליסד חברות „סוחר ציון". וללחום בתור ציונים נגר „ציונים סוציאליים" וציונים ילחמו אלה באלה וסוף סוף אם האב והאם יריבו יקבל הילך המכות. הציונות צריכה היות מובנת לכל, ולא כציונות זו בלוח השויתני, שלולא כתב הציר מפורש תחת איזה כתם ממושמש שהוא „אריה" לא היו יודעים מה הוא. — מספרים על חסיד אחד, שהיה לו שכן מתנגד, שפעם אחת בליל שמורים, ערך את הסדר בההלהבות עצומה עד שהגיע זמן ק"ש של שחרית ושכנו ערך את הסדר כרין וילך לישון. בכקר שאל החסיד את שכנו: „במה חשבת בערךך את הסדר בחפזון כל כך?" „חשבת כי צאיאת מצרים, בנסים ובנפלאות, בהתהוות עמנו, בקבלת התורה, רברים כהיותם", ענה השכן. „ואנכי", התמרמר החסיד „שכחתי מזה לגמרי, לי היו ענינים אחרים על פי קבלה וסוד... אם ההנהגה הציונית לא תשים עין צופיה בעוד מועד, לשמור הציונות במהרה, עוד יבוא זמן, ויערכו את הסדר, הסדר הציוני, על פי קבלה וסוד, ולא על פי פשוטי לבונן מקלט כטיח בארץ אבותינו בעד עמנו... ציונות טהורה בלי שום פוליטיקא סתרת אנו רורשים ורק אז יוכלו כל הציונים לחיות בשלום, וחברות במטרות אחרות ייסרי נא בפני עצמן, ואז בנערינו ובזקנינו נלך.

שמואל הכהן שפירא.

בעל מלאכה אני ולא סוחר. אין לי צרך לכסף נדון, אני אוכל ב"ה להרויח את פרנסת ביתי בעשר אצבעותי בלי בסף. אחלי אשה בבודה! אל השיבו את פני ריקם! — „טוב טוב, אדבר, אדבר" — השיבה ברינדל בשמחה גלויה — „אדבר, מר ראזענ-בלאט, עור היום אדבר!" — ראזענבלאט התפטר בכרכה וילך לו. בשוב שרה'לע הביתה, ואמה ספרה לה את רברי ראזענבלאט לא ענתה שרה'לע מאומה, אך נפלה על צוארי אמה, ותחבק ותנשק לה. גם האם חבקה את בתה, ושתיהן ככו בדמעות גיל. לברינדל לא היה העת ארוכה מאד, להמתין עד כי ישוב בעלה בלילה מהקלויו והשלח לקרוא לו. כאשר בא ר' איצי לביתה, הציעה לפניו ברינדל פרשת רברי השרוך, גם הרבתה להלל את ראזענבלאט ותתאר לו איך תהיה בתם מאושרה כשתנשא לראזענבלאט, ותאירנה עיני ר' איצי גם הוא ברנע הראשון, יען כי מצא בו ר' איצי שייכות עם הרגל הזהב של ר' חנינא בן דוסא, כאשר מר ראזענבלאט צורף-זהב הוא. אולם אחרי מחשבות אחרות נהפך דעתו ויאמר: „לכאורה השרוך הזה טוב הוא לכתנו, הוא יוכל להרויח די פרנסת, ובכל זאת הוא לא יותר מבעל מלאכה, ואני לא כן דמית, — ואך מאשר שלא נכין לשום אדם להתערב בשדוכים, ולהעמיר על עצמו, אעשה כך: אסע להצדיק במ' שליט"א ואשאל את פיו, וממני, אם הכחור הזה זוג בתי הוא באמת, בודאי יאמר הצדיק לרבע הזה

כמעט יצאה שרה'לע מהבית, נגש מר ראזענ-בלאט לברינדל ויאמר בשפתים רפות: „סלחן לי אשת ר' איצי, סלחן לרברי אשר אדבר עמכן עתה! הלא ידעתן כי מארץ רוסיא ארץ הדמים ברחתי, וזה כשלשה ירחים מאז נתכבדתי להכיר את ביתכן, פה בביתכן נוכחתי, כי לא בעשירות ולא בדירה נאה וכלים יפים הצלחת האדם הנוח, אך באשת נעורים טובת שכל צנועה ובעלת הבית, היודעה לנהל את ביתה בדרך המוסרי והנמוס, הן כעל-מלאכה הנני ואוכל בעור ה' להשתכר לפרנסת ביתי ברוח, ואם כי אינני איש מלומד, גם לא איש בער הנני. על טוב משפחתי בארצי תוכלו לחקור אצל הרב בעיר מולרתי, אשר אתן לכן כתובתו. — את כתבן שרה'לע מצאתי עלמה צנועה וטובה חן ושכל. ובכן אשת ר' איצי! הואילנה ודברנה על לב בעלכן וגם על לב כתבן, והנו לי את כתבן לאשה, ואנא אפלה ואיוון אותה בקושטא" — ברינדל נרעשה מרוב שמחה ער כי לא ידעה מה להשיב. אחרי כןוהתישבה במעט, ותאמר „הלא אתם בעל מלאכה טוב, ותוכלו לקחת בחולה בת אחד בעלי הבתים החשובים בעירנו בכסף נדון. ואני ובעלי יחיה — לא אבוש להגיד לכם האמת — עניים ואביונים אנחנו. ואין ביבלתנו לתת לבתנו נדון כל שהוא. וגם להלבישה ולהנעילה אין ידנו משנת" — „אדרכה!" — מהר מר ראזענבלאט לענות בשמחה במרם בלתה היא את דבריה — „אדרכה! יען כי

שקלו משקלה, ושתיהן החליטו פה אחר, כי יפה היא מאד מאד, וכמעט לא נראה כמבעת יפה כזאת בכל ארצנו. „ואתן שרה'לע, נסן נא את המכעת הזאת. אם תהלם אותה האצבע השלישית", אמר ראזענבלאט. שרה'לע לקחה את המבעת ותשם אותה על אצבעה. „ראו אמר ראזענבלאט, כי נתכונתי לעשותה כמדת אצבעכן, וא"כ אל תסר את המבעת הזאת מאצבעכן, כי למענכן עשיתי אותה." — „מה! — קראו שתיהן בבת אחת, כמו לא בקולן, „מה תאמרו, מר ראזענבלאט, המבעת הזאת הישוע בערכה עשרה או חמשה עשר רייניש, תחפצו לתת כמתנה?" „ומה בכך" ענה ראזענ-בלאט, „אם תשא שרה'לע מלאכת ידי על אצבעה, יותר שיה לי מהסך הקטן הזה... די החסד אשר אשר עשיתן עמדי. אמנם אני משלם בעד המזונות, אבל בעד מרחקן עמדי כמה אוכל לשלם לכן?" — שרה'לע שכחה ברנע הזאת מי ומי היא, אם היא שרה'לע הנודעת בכל העיר לכשרה ותמימה, אם לפני אמה היא עומדת עתה, ובל הרגשות וההרהורים, אשר היו מסותרות ער היום במחבואי לבבה, עלו עתה מתהום נשמתה המהורה, ותושט את ידה לראזענבלאט לאות תודה, ולא יבלה לשלום ברוחה ועיניה מלאו דמעות. וכאשר נכלמה לכבות בעיני ראזענבלאט שממה את ידה מידו, ותקח את הכתנת בידה ותאמר: יסלח לי אדונך, כי מכרחה אני להלם את צואר הכתנת", ובדבריה נחפזה החוצה.

מהעולם הציוני

הערובת ארץ ישראל באמריקה. בגלל מלאות כ"ה שנה ליסוד המושבה היהודית הראשונה "מקוה ישראל" בא"י תערך בשנה הבאה בניו יורק תערוכת פלשטינה. שם יוצגו כל פרי המושבות, פרי התפתחות עבודת האדמה, החרשת ומלאכות ביד היהודים בכ"ה השנים האחרונות. התערוכה תהיה במדה מרובה וככל פאר והדר הנהוגה באמריקה. עורכי התערוכה הם ראשי הפדרציה הציונית באמריקה.

מסע לארץ ישראל. החברה המרכזית ציון כוויין מסדרה מסע מיוחד לא"י. כל המתאווה לראות בעיניו את מקומות חמדנו בארץ משאת נפשו יש לו עתה שעת הכשר לנסוע שמה בחברת חכמי ישראל ורבים כמחיר מצער. הזמן הנקבע הוא המבטיח ככל עתות השנה, הפרגרמט רחכה. מסע מיוחד במסע כ"ספינה מיוחדת תהיה לנוסעים ערוכה בכל מכשירי מסע ושעשעיים. הארחה תצא לדרכה כסף אקטובר ותישוב כסף נובמבר. בעת הזאת אין סערות כים, האוויר נעים בדרום, לא חם ולא קר. סדר הנסיעה: ויין — בודפשט — בוקארסט — קנסטאנצא — קנסטנטינופול — יפו — שרון — לוד — בית דגון — חצר שאול — הרי יהודה — ארמוף — בתיר — ירושלים — הר הזתים — יריחו — ירדן — ים המלח — מוצא — אמאוס — רמלה — ראשון לציון — מקוה ישראל — יפו — נהר אנשא (יחל קישון) — פתח תקוה — בארות — לכנז — נהר כלב — בארות — קנסטנטינופול — בודפשט — ויין. מומחים בקיאים בלשונות ינהלו את הארחה ויבארו כל דבר וחכמים ידושו לפני הנוסעים. הנסיעה תהיה נעימה ומרכה דעת כאחד. רופאים ובית מרקחת יהיו עם הנוסעים בכל מסע. המזונות כספינה ובא"י יהיו בתכלית הכשרות וטובים מאד ויין כרמל חנם. ועתון מיוחד יופיע בכל יום מיוחד לנוסעים נתון להם חנם. מנהיגי המסע יראנו לכל צרכי הנוסעים. בהתאמה לתכלית המסע לא יתחלקו הנוסעים למחלקות, הכל שוים, הכל יסעו יחד באחוה וברעות. המחיר מוויין 547 כתר, מבודפשט 530 כתר. כזה כלולים גם מחירי המזונות, לינה בא"י וכל יתר ההוצאות הנחוצות. הרוצה להשתתף יודיע את Zion. Zentralverein Wien IX, Türkenstrasse 9. עד 16 ספטמבר וישלח מעות קדימה 150 כתר.

טוב. ועל כל אופן טוב ברבת הצדיק. להחלטה הצדיק גם ברינדלא הכשרה לא יבלה להנהגה, אדרבה, היא נתינה לבעלה להוצאות הדרך, שלשה הדייניש, שהיו שמורים אתה ואשר קבצתם על יד מפרוטה לפרוטה, לעשות מעיל לבנה אפרים הגדול, ההולך קרוע ובלוי.

ובששכ ר' איצי אחר השבת לביתו מהצדיק, ספר לאשתו את דברי הצדיק לאמר: דעי אשת, אחרי אשר הצעתי לפני הצדיק את דברי השרוך, קמט את מצחו, חשב מחשבות, ויאמר לי בפיו הקדוש, "שמע נא איצי, אספר לך מעשה שהיה כבת זקני הקדוש ז"ל, שהציעו לבתו מרת אדעלע שני שדובים, שרוך אחד מקארלין, ושרוך שני מל' אשר בארצנו. ואף — אמר הצדיק — שהשרוך מרוסיא טוב הוא בכל האופנים. אך קבלה בידי לכלי ההחתן כיהודי רוסיא... ובשמים הצדיק את דבריו הסכיר לי שניה בק"ל, ומה בצדיקים כל כך, כפשוטים עאכו"ב... יבכין — אמר הצדיק — "ישלח ד' לבתך זוגה האמהי". וכוה פטר אותי הצדיק..."

בעוד שלשה ימים עזב ראזענבלאט את העיר. פנו שבועות, עברו ירחים ושרה'לע עורנה יושבת ומחכה על בן זוגה האמהי, הור פניה נהפך לזועה, ברק עיניה כבר בלה, גם היום יושבת היא אצל החלון והופרת בהנות, וכשמבטה נופל על הטבעה, אשר עוד לא הסירה מידה מהרגע הראשון, אנהה כבר מתפרצה מבין פתחי פיה, ויגון קודר עולה מתהום נשמתה וסולל לו מסלה דרך כתי עיניה כדמעות גדולות וכברות מאד. אך ר' איצי לא אבר שברו.

מכתבים מערי המדינה

סאמבור הישנה. החכרה הרוסנית ה"אור" כעירונו ערבה כקשה להמועצה לתת לה כמתנה כבר גדול, למען יעמידו בית מקרא ומרה וכו'. יועץ העיר ה' א. ש., חכם אשר עיניו בראשו ורואה את הנוהל, ראה, כי רעה נגד פנינו, כי בונה החברה להקים חנות של קנסום ולהברית אוכל מפי רבים מאחינו. ויכן ההאזר עזו וכדברים חוצבים להבות אש הוכיח את המועצה, שאי אפשר לתת כמתנה הבכר הדרוש, למען יוכלו להתחרות עם איחוי עירני המשלמים מס ושכר דירה. הודיה לעמלו נרשם בטבעלע, שאסור להתחבר לפתוח חנות או לנהל איזה מסחר. אחרים מצוררניו נפו להפר עצת ה' ש. אולם היהודים המכונה בכל עז, הצעתי נתקבלה לפני שגואינו חפו. ברוקאי.

וויסאווה. מקום הרחצה היותר צעיר בגליציה הוא וויסאווה בגליל גאליץ. הדרך העולה לוויסאווה מלא מחנות טבע מרהיבי עין. טוביל הוא בכקעה נחמדה המשתרעה בין רוכסי הרים רמים וגבוהים, יערות-המצפנים באלונים עבים וזקנים ועממות מסכיב. על יד גבניני צור חלמיש יהמו גליו של נחל קמן, אשר יורם משמאל לדרך ואחרי כן יעברו, יתחמקו, רגע רחופים ומבוהלים יזלו, כמי סעיר יספספ, ורגע בנעימות ורך, באלו יפיקו רצון מהשמש היורדת שם לפנות ערב לקצות הרקיע, אשר מננה נגדה יארימו מעט ראשי אלוני היער. מסכיב מרחפת דומיה שאננה, המון ההבל והשוואותיה כמו נחבאו, לכלהי הפריע את מנחת היקום. הנחל יפיל את דרכו עד לפני מקום הרחצה ושם מקלח הוא מימיו אל נהר קמן. מקום הרחצה בלו גן מפואר, הנמוע כסביבה יפה לרגלי הרים גבוהים המתנשאים בגאונם. בגן נמצאות שדרות נאות ורחבות, נעימות מאד לטיול, הכל ערוך כמו כמקומות הרחצה היותר גדולים. הבתים, מעונות הקיץ, מהם בנויים בסתר הגן וגם ביום אשר תלהם השמש בעצם הקפה אין כל חוב חודר שמה, ומהם בנויים בקצות הגן, שמה שורדת השמש במשך כל היום ונאותיהם המה לחולי השחפת, הצדיקים יותר לקרני השמש מכל אדם וחולים אחרים. האדם המבלה פה, צר לו המקום ככיה ומשוטט הנהו כל היום כחוף. מה נעים הוא לשבת ביום כוער בין אלוני הגן תחת חופת צמרותיהם הארוכות והסבוכה. מה טוב לשוח בגן הזה בין הערבים ולשאוף את הריח הנפלא המבריא המדושן את הגו ומשמח את הנפש. האדם ממשש את הטוב היפה ביריו. הוא מרגיש את הרחיפה האמית של רזי נצח... המעינות נמצאים כלם על כר נרחב אחד, אשר הוא התל שהבל פונים אליו. כפי שהחלימו רופאים מצינים סגלת המים האלה להבריא את האדם אף אם הוא עומד כבר על המדרגה התחתונה כבריאותו. והעקר הוא: אם צריך היהודי כבר לרפואה מה נעים ל לדעת את עצמו בין שלו, בין יהודים, מה ירחב לבו לראות בכל יום בבקר ולפנות-ערב את אחיו צועדים בצעדים כס חים. כל אחד וכוסו בידו, זה בכוס מים חמים וזה במים קרם, כפי שיצוה הרופא, בידעם כי האנטישמית לא מצאה פה מנוח, וכי פה אינם עוד מטרה לחצי לעגם של צורריהם, כמו במקומות רפואה אחרים. פה כל יהין אף אחר מאלה לפעור בשחוק פיו על האדוקים הנמצאים פה במספר רב, על זקניהם ופאותיהם הארוכות. פה היהודי חפשי הנהו, נמש ארץ ישראל.

בן — מלך.

מכתב מאונגריא

ב"המצפה" גליון ל' בא הדבור על אדות מצב הארתורקסיה בארצנו והכותב שואל: היהדות באונגריא מה תהא עליה? ראויה היא השאלה להתעסק בה, כי היא שאלה בזמנה בחוג היראים, יתד הפליטה, אשר קנאת היהדות נגעה בלכם באמת. כמסתרים תבכה נפשם והם שואלים: היהדות בארצנו מה תהא עליה? למה לנו לחפות על השקר ולכסותה במסך? את מי נטעה? האמת היא שהארתורקסיה כחנות גדולה, אשר ממעל לפתחה מהנוסם שלט גדול ונהדר מקושש בציורים שונים ועושה רקלמה, והובו מלא הבל וריק. יש לנו שלט גדול ואריר "הסתדרות נפלאה" וועדים בלי מספר, מרכזי שנים נאה ויפה, נשיא בחמון כשרונות ורצון טוב, אבל החניה בעצמה! אם נפתח הדלת ונשקוף בה, נראה שריק היא מכל וגם בחללה הריק מלא חלאה. בראבון נפש מוכרחים אנו להגיד, כי היהדות בארצנו הולכת ויורדת כמה משה ואין מי שיעמוד כפרץ. חיונות מפחידים לעינינו, יאוש וקפאון

בכל מקום: התורה משתכחה, שמונים אחוים מבחורי הישיבות, ילדי שוב"ם ורבנים, יגרלו בתרבות זרה לעמני, כחנוך משחת ללא אמונה ורת. הקהלות, אשר קרושיות נקראו, רוצות להתדמות להנאורים במנהגיהם ובמוסיהם, מורי כתי הספר מומרים הם, הרב מכשיר והדיין מטריף ואינו אוכל מהחשיטה. האנשים העומדים בראש אינם חלים ומרגישים בצורך תקון הקהלות. הם רואים כל זאת במנחה שקמה ואין משים לב לרפא השברים, עומדים כשריון לשמור רקאת השלמהיפה, לכל יסאבו אותו המרעים. הישיבות, אשר עליהן הם מראים, הולכות ומתנונות, כי אצלנו כל רב תופס ישובה ולא בעלי כשרון. התלמידים הולכים ותועים, בלי השגחה, כרי סדר ומשמר, כרי למיד וכלי דעה. גם הישיבה הפופארה פרסבורג הולכת ובלה, כי היא עומדת בלי השגחה. [ושמעתי מאחורי הפגוד, שיכמרו את הישיבה בלה אם לא ימירו סדריה, כי כבר נתכברה לזה]. כלו חברו כישיבות את התורה עם הדעה תחת השגחה, לו היו מגדלים כהן אנשים מועילים כחיי הדת והחברה, אנשים בעלי נמוס, או היהיה היהדות פורחת בארצנו.

אבל כאמור מנהיגינו אינם רוצים להביר שרק החנוך הרע הסב כל זאת, ורק כחנוך טוב תלוי אשר האמונה. חסרים לנו יהודים כד"ר יונג. הוערים עובדים זה שתי שנים ואם נשאל מה פעלו? מכרחים אנו לאמר שממעמים כמוסים אין גללות, למען לא נבוש. וכל זה לא נפלאות בעינינו, כי רוב צירי הקהלות הארתורקסיות נאורים המה, אדבוקים ורופאים, נאורים אשר רוחם זרה ליהדות והרבנים הפרינצים, כל מעלתם היא רק יחם אבות. ואך נוכל לצפות מאלה עבירה ממשית, אשר תחוק אשיות היהדות — דבר מגוחך. יפה כתב הביתב, שבל היהדות באונגריא העמוד על הפטריוטיות המאדיארית. היהודים יותר פטריוטים הם מהקנאים המאדיארים בעצמם. השליבו נפשם מנגד כעד הקנאים. רבנים רדשו למוכות צירי קושטו. תרגמו שירי קנאים ללשון הקדש. ומה הניע בכל זה? איזו טובה נצמחה לנו מכל אלה? חכה נראה: במהרה תצא גזירת שכינתה גמורה כיום א' ויש לפחור שגם על הטראפיקים שהרע הגזרה — מעשה קושטו המניסטר המסיר, ומנהיגינו שותקים, אף שבורה הדבר, מצרפה, החוק. בעור שלגזורים ונזירות, אשר גרשו מצרפה, פתחה הממשלה הלבדלית שעריה ותתר להם ליסוד בתי ספר, אשרה לאחינו האומללים פליטי רוסיא אף לדרוך על ארמת אונגריא, ואם יעבור אחד על החק יתנוהו במאסר וישיבוהו לארץ הדמיו, אשר יארבו שם על נפשו. עתה הושם במאסר הסופר העברי מר משה שעבטער מרוסיא וגורלו להשיבו לארץ שנמלח משם כגלגול מחילות. אך אדבוקים אחדים יריבו ריבו. אפשר שיצלח בידם להצילו מממשלה. ממונקאטש זסכ כותיה מנרשת הממשלה את יהודי גליציה היושבים פה כבר שנים רבות ויהאחו בארץ. כפרלמנט מבזים את היהדות והיהודים בפני כל העולם ופקידים גדולים קרובים אל הממשלה יגלו שנאתם לנו בגלוי. כל זאת תעשה לנו הממשלה, שהארטו-דוקסים מוסרים נפשם בשבילה. ומנהיגינו אינם רוצים לשים לב לקול הנשמע פה ושם ולהבין שהפוליטיקא והתכסים שלהם צריכים שנוי עקרי. ומיד, בלי אחר, שהארטודוקסיה צריכה להיות לא רק אידיאלית, אלא גם מעשית. אולי יש לנו רשות לקנות, שיהאישו עתה רבנינו ויפעלו בכל כחם לחזק בדיק הארתו-רוקסיה, כי היורה דולקת בכל צדדיה... זה נראה באספתם הקרובה. אז נראה אם יכולים הם לבון מעשיהם אל השעה וצרכיה ולהתעסק בשאלות הנחיצות או אם באמת היהדות באונגריא תשאר עומדת על הפטריוטיות המדיארית.

שאלה הבחורים עומדת כמקרה, אבל סער עומד להתחולל. כי הכחירים לא קבלו החלטה הועד יתקנותיו. בדברים עזים ונמרצים סתרו כל הקנה ותקנה ויוביחו, שרק תקלות הן ולא תקנות ורק כחובא ומאלולא עשו עצמם הראי. שלא היה בדעתם מעולם להתעסק בשאלת הבחורים. בעלי כתיים ידפיסי בימים האלה כהעתון היחידי הארתורקסי קול קורא, בו יקראו עצרה לד"ח אלול, להתעסק בשאלת הבחורים. שמעון מילער.

מחרוב ומרחוק.

המלגראף בוול. המניסטריום למסחר באוסטריא כשל לעת עתה את חפצו, להוקיר את מחיר משלוח מכתבים, הבאת כסף, טיגרות ושלפון, כי הצבור הרבה לעדער על זה. ולעמט זה זוממת הממשלה להגהיג מכונות חדשות כמלגראף, אשר ימרו מאד להדין את הרפשות

הן באופן אוטומטי, מבלי אשר יצטרך הפקיד לעבד בעצמו ככל אות ואות, כמו עתה, ובעבור זה יהיה מחיר מלך אחת רק שני הלך תחת ששה, אם יצא הרב אל הפעל ירבה העם לרשתמש במלגה במקום מכתבים וגם המבטלה תרויח מעט מן המלגה, כי עתה כמעט בכל האציות תפסדנה הממשלות במלגה, כי ההוצאות יתרות הרבה על ההכנסות. אוסטריו תהיה הראשונה בהגדלת מכירת כאלה.

יערוריה במושבות אנגליא. עתוני אנגליא מספרים מעשי נכונות עצומות, ישננו פקידים המושבות באנגליא ומספיקי צרכיהם, שעשו דגיגיא עמדם. ידי פקידים גדולים וקטנים היו במעל רזה, כלם נקחו שחד מידי המספיקים וני לרם כתבי קבלה על סחורות, שלא הובאו או על סוככים גדולים בעד סחורות פחותות ערך. נזק הממשלה עולה לחמשים מיליון כתר.

פרומות נגד יונים. בעיר בולגריא רבות היו אספות בולגרים נגד יונים הרדים שט. בעיר אנחיאלא על שפת הים השחור, שרוב יושביה יוני, היתה מלחמה בין בולגרים ויונים, חללים נפלו משני המחנות. הבולגרים הציתו את העיר באיש מארבע פנותיה. הגמון יוני נשרף חיים. פרומטיק ובקארנוסט נבזו בתי מסחר של יונים.

*

בחירת ההשקמה רמועצת הממכה בברודי
 הרומטי ב. כבר הודענו, שבמקום הר"ר ביק רוצים הפולנים המזויפים להעמיד לבחירה בערים הגל לחדשים האחרים אחד משלהם, מתבולל פושע ישראל. החברה הפוליטית, שנוסדה בקראקא מחשה וזה נותן לה תעודה בלתי יפה, כי דוקא עתה נחוי לנו יהודי נאמן בשעת יצירת חוק הבחירה. לדגן עלינו מפני נזכי משפטנו. על-בן עלינו להלל מעשה טובי אחינו מתנגדי התבוללות בבודי. שהקימו לקנדיט את הפרופסור ד"ר יוסף רוזנבלט מקראקא. הוא אמנם איננו ציוני, אבל במקום שאין קנדיט אין טוב מבני. הפרופסור רוזנבלט הוא יהודי נאמן לעמו ולדתו. הוא רב ריב היהודים בכל עת מצוא. הכל זוכרים עוד, כי הוא הציל את משפחת ריטר מרישא, שגרונה שלש פעמים למיתה בעלילת דם והוא מסר נפשו בעד האמת ועמל יותר מכפי כחו הנם אין כסף, להציל נקיים ולהסר חרפת עולם מעל עמו וגם הצליח. עתה יש לאל ידנו לשלם לו פרי עמלו ולהראתו הכרת טובו. כפי ידיעתנו והכרתנו נכון הפרופסור רוזנבלט לעבד לימין היהודים הלאומיים וללחום בעד זכויותינו. יבאמינתו לעמו ולדתו ובכשרונו העצום נובל לבטוח, כי יהיה לנו מליץ יושר וביחד עם הר"ר ישמראוכר ישמר עלינו מפני כל אויב ומתנכח. על הכוחים היהודים בבודי ובזכויותיו מכל המפלגות להתחבר וכבחו באיש הגדול הזה. שיש לו בכל אופן יותר תקוה להבחר מאשר לקנדיט ציוני.

הכרעת המניסטרום לחנוך. ע"פ חקי בתי הספר לעם אין מעמידים בראש בית-ספר רק אדם הודע ללמד דת את רוב הילדים. מועצות החנוך בגליציא זכוכיבנה אין משניחים על זה ומעמידים נוצרים בראש ב"ם. שרוב תלמידי יהודים. בבוקובינה יקרה לרוב שבב"ם אחד ילמדו ילדים בעלי ארבע דתות והיהודים רבים מכל בעלי דת אחרת. הרב בא לפני המניסטרו לחנוך וכירע, כי רוב האמור אינו צריך להיות רוב מחלש. אם יש רוב יחסי של יהודים, כלומר שהתלמידים היהודים רבים מתלמידי כל בעלי דת אחרת יש להעמיד בראש בה"ם מורה יהודי.

רצח יהודי. בכפר אוגוסטרך הסמוך לסניאטין הלך הרוכל היהודי יונה בלייך לקנות חפצים ישנים מיד מידי הנוצרים. נוצרי אחד ירה עליו בצריה והאסלל נפל חלל. הרוצח נתפס ויושם במיטרה. ח. ד.

חגרי ברק. בכפר פאראחאט אצל קריסטיוסל בגליציא פגע ברק בבית היהודי ברנה. הוא ואשתו הורה גרנו וישאירו שלשה ילדים קטנים. א. מ. ב.

שוד. ביום א' שבוע שעבר הלך נער יהודי מכפר בוטון אצל סוסט אל העיר. בדרך פגע בו נער נוצרי כבן י"ח שנה מכפר דוואר ויגזל מידו עשרים כתר ויפשמ בגריו ויאמר: הגד לי אם אשחטך בסכיני או בסכך. לצעקת הנער ננשה נערה נוצרית, אז ברח השודר ולא יודע מקומו. א. מ. ב.

פקעות שרה. בכפר סמוך לם. ווישניא יצא יודי עני ואשתו כט כאב ללקוט כמהין לאכילת הערב. בערב אכלו את הארוחה. האיש אכל די שבוע ובסוף הכיר כי מות בסיר והאשה טעמה רק מעט. שני ימים התאבק האיש עם המות וימת. ראשה חתה ותקם.

לאומיות ישראל באוניברסיטה. אחרי שדחו ראשי האוניברסיטה הלבונית את בקשת הסטודנטים היהודים, לרשום שם את שיכותם ללאום היהודי החליטו הסטודנטים, לבלי לרשום בלל את לאומותם, כי-אם בלי לאומות. ראשי האוניברסיטה הציעו את הרב לפני המניסטרום לחנוך ועתה בא ההכרעה. בה נאמר, כי אין לרשום לאומות ישראל, כי באוסטריא אין לאום יהודי נחשב בין הלאומים. אבל בכלל אין צורך לרשום לאומות, די לרשום את הדת. בזה נצחו הסטודנטים היהודים באופן שלילי, שלא יצטרכו עכ"פ לכפור בפירוש בעמם ודריטום שרם שיכים כעם הפולני או האשכנזי. ובהיות בגליציא הדתות נחלקות לפי העמים, ככל עם דת מיוחדת, ממילא יחשבו היהודים לעם מיוחד

שם יודעים... בניה"ד הנלילי ברישא נדון יהודי זקן בן פ"ד שנה למיתה יען, לפי כתב האשמה, הרג אכר. לא היו עדים ולא ראה אחרת רק השערה, מפני שלא היה שילום בין שניהם. יהודי גליציא יזותמים כדרכם, כמו שהם שותקים אם יקחו לחמם מפייהם, אבל יהודי גליציא השוכנים באמריקה זה שנים אחדות וכבר הספיקו לנער מעליהם עפר גליציא, המה אינם יכולים לשקוט למראה משפט כזה. המה יודעים, כי נקי היהודי וכי רק השנאה נתנה בפי השופטים המשבעים את משפטם הנחרץ. כבר נערכה מחאה לב"ד המדינה והמחאה נדחתה ומשפחת היהודי האמלל היא עניה ואינה יכולה להוסיף לערוך מחאה אל ביה"ד הגדול בוויין, והנאשם צפוי לתליה או למאסר עולם חנם. לזאת קמו יהודי אמריקה, שאינם יכולים לסבול חרפה כזאת, לעזרת האמלל. מערכת ה"טאנבלאט" בניו יורק וה"נאזעטען" מאספת כסף לתכלית זאת.

נשואי התערבות באונגריא. כחדש יוני נעשו באונגריא נ"ו חתונות ישל יהודים, שהחתנו בנוצרים. מספר כזה של נשואי תערובות לא היה עוד בשום חדש. אל. יוד. צייטונג.

עזילת דם באונגריא. בעיר מאטערסדאך באונגריא התנפלו אכרים על היהודי פיק וירשו ממנו. כי ישיב להם את הנער הנוצרי, שנגנב לשחטו לצרך דתו. הפוליציא השקיטתם ואח"כ נמצא הנער הרוג בעיר. רותשייכר לעזרת יהודי רוסיא. מונן מאליו כי לא רותשילד הוויני, כן עשה רותשילד הפאריזי. יסד בית חרשת למעשה אלבוטות ויתן עבודה בו למאות גולי רוסיא ומשלם לכל אחד שני פראנקים ומחצה עד שישגי עבודה אחרת, אם יתפתח העסק ישלם יותר.

גורה חדשה נגד גולי רוסיא. ממשלת פרוסיא נזהר, כי על גולי רוסיא העובדים דרך פרוסיא להראות מלבד תעודות גם סך ארבע מאות מארק לגדוק או שלש מאות מארק לילד. לגולים עניים אי אפשר אפסא לעבר שם. מנכת היהודים מרוסיא. כחדש שעבר ברחו עשרים אלף יהודים מביאליסטק לבדה לאמריקה. אמריקה וא"י, מלבד אלה שברחו מערים אחרות. מאנאור עד סוף מאי ברחו מרוסיא רבע מיליון יהודים.

תענית צבור. ע"פ הצעת רבני ארץ ישראל גזרו רבני רוסיא תענית צבור קערב ר"ח אלול באמירת סליחות בשחרית ויו"כ-קטן במנחה, לקונן על ההרגות ולהתפלל על רחמים. שמעו והשתוממו! מארץ ישראל העירו את רבני רוסיא, לעשות גם הם איזה דבר למראה ההרג הרב, שהיה כשנה הזאת ביהודי רוסיא. לולא רבנים אחרים מחוץ לארץ סברו דרבנים ברוסיא, כי לא נעשה כל דבר, שיוכל להעירם משנתם. רגילים בני דורנו ללעוג לתעניות, אבל הלא אין כן דעת הרבנים ומדוע החשו עד כה וימתו עד שיסכירו להם חכריהם בחו"ץ, שאסור להם לשבת במנוחה בעת שדם אחיהם נשפך כמים? הוי, איך מת לב האנשים האלה, שעמדו בראש בל ישראל בדורות הקודמים! ועוד הם מתפלאים ומיללים בסתר חריהם, כי ירד כבוד התורה.

רותשייכר האנגרי מונע פרעות ברוסיא. כקנרגם של יט"א ספר זנגביל, כי קבל מלגמה מרוסיא,

כי נכונים פגרוטים חדשים ליהודים ביום כ"ח יולי, שבו יחוגו יושבי רוסיא חג קבלת הדת הנצרית ע"י הרומים. זנגביל הראה את המלגמה ללורד רותשילד והוא פנה אל ממשלת רוסיא בכקשה והזהרה ויצליח להפסד את עצת צוררי ישראל. הממשלה השניחה, שלא יחג החג בקנאה דתית ותעצר בעד התפרצות פרעות. כן הכרח נציב ארסה לעשות קץ לפרעות שכבר החלו שם. רותשייכר קבל הבטחה מממשלת רוסיא, שלא תתן עוד לקום על היהודים.

אגודת מורים ברוסיא. בוויקנא היתה אספת המורים העברים. החלל ליסד אגודת כל המורים ברוסיא. חברת מלמדים. בווארשא התחברו כל המלמדים לאגודה אחת לעזר איש את אחיו. מטרת האגודה היא להטיב את מצב חבריה ולהגין על עניניהם יחד ולדין בכל סכסוך המתהווה בין מלמד וחברו ובין מלמד ובעה"ב או בין מלמד ועוזרו. בתקנות האגודה דתחיבו בדברים האלה: א) אין למלמד להקבל תלמיד פחות מאשר לשנה, מחשון ועד חשון. ב) אסור למלמד ללכת לבעה"ב על אדות תלמיד הלומד בחדר אחר אף בראשית השנה ומכ"ש באמצע השנה. ג) אם יביא איש בעצמו את בנו לחדר חדש מותר למלמד לקבלו, אך עליו להודיע בתוך ג' ימים את המלמד הקודם. ד) אם חיב האב למלמד הקודם יותר מכעד חדש אחד אסור לקבלו. ה) באמצע השנה אסור למלמד לקבל תלמיד מן העיר רק ברשות המלמד הקודם. ו) הרישות לכל מלמד לדרוש תמיכה מן האגודה בימי אסון וככל עת שהוא צריך לעזרה.

פגרום הופר. בסאמארא התנפלו חולינגים על בתי היהודים ויחלו לבזו הונם. באשר נגשו את הבית הרביעי בא חיל צבא וירדוש מהם להתפור. החולינגים לא הקשיכו, כי הם יודעים, שששלחו במקום נבוה, מממשלת הסתר דמושלח על יד הכניסטרים. הצבא ירה עליהם ובאשר נפלו מהם דרוגים ונפצעים ברחו בתערומות. כי הצבא עשו יד אחת עם היהודים.

יהודי מציל נפשות. בספינה האיטלית, שנשבעה סמוך לחוף ספרדי, היה יהודי, פאליצער, שנמלט מהספינה השובעת בקשרו אזור-הצלה במתניו. כבר היה סמוך לחוף וירא אשה וילד בזרועה מובעת ואין מציל וישכ אליה ויקשר עליה את אזור-ההצלה והוא שח בין גלי הים. כחו אכד וכמעט נטבע. עוד בו נישמתו הצידה דיג אחד. מכבר האשה הציל עוד נפשות אחרות.

לתולדות החכם-באשי מירושלם וצ"ל. הרב הגדול הרי"ש אלי שר היה. לפי עדות ה"השקפה", מחזה נהדר מאד בחיצוניותו, נבנה קומתו, כיפי תארו, בדמות חתוך אבריו, בזקנה המגדל הנאה, היתה דמותו דמות אחד האבות הקדמונים. בהיות הקיסר ווילהלם בירושלם וירא את חכם היהודים כלבויט מלכות בעמדו לפניו בראש עדת ישראל. שיצאו קראתו לקבד פניו, השתאה על המראה הנהדר הזה. וגם ברוחו היה הרב גדול מכל איש בירושלם. חריף מאד, בעל בינה דקה ודעה צלולה, בעל נטום, חסיד ומדקדק במצוה ובכל זאת איש עולמי ויודע את דורו ודורש שלום לכל. הוא לא ירש את הרבנות מאבותיו כמנהג רבני הגולה. אביו היה שו"ב בצפת ובימי מרידת עבדלה פשא נתפס למלכות ויברח לדמשק, אח"כ בא לירושלם והי שם סופר סת"ם. בשנת תקפ"ד מת ובנו נשאר יתום עני קטן. אח"כ נשאה אמו לה"ר מרדכי נבון והוא גדל את הנער לתורה וירא ברכה בלמדו. בשנת תרי"ג היה לדין בירושלם ובגלל תבונתו וחרוצותו נמסר לידו כל דבר קשה, שהיה ליהודי דאה"ק בחו"ל והוא גמר הכל לשוכה. בשנת תרכ"ט התמנה לראב"ד ובשנת תרנ"ג לחכם-באשי. עד יומו האחרון היה חזק בגופו וצלול ברוחו. ופתאם גוע בחלישת הלב כלי כל צער. כל גדולי השרים וסנהלי העדות של כל העמים יושבי העיר חלקו לו את הכבוד האחרון. ההלוייה היתה נהדרה מאד. בראש התהלכה הלכו הקאואאסים, הם פקירי כל הקונסולים בשתי שורות, לבושים בגדי משרתם. אחריהם נהרו שורות של תלמידי הת"ת, מספרים, אשכנזים, מערבים, תימנים ותלמידי ביה"ם של חני"ח, ביה"ם של למל, ביה"ם. בצלאל, בית היתומים, בית העורים, תלמידי בית חנוך המורים של ח' העזרה האשכנזית, הם החזיקו גרות שחורים וישירו שירי אבל וצדוק הדין. אחריהם נושאי המטה, סבולי יום, לבושי שרד ומכיבים הרבנים

והחכמים. אחרי המטה נסעו המכונים הנכרים בעגלות ובאחרונה המון עם רב, כמ"ו אלף איש. בשעת ההלויה הורדו דגלי כל הממשלות. כל הרבנים והחכמים הספידוהו.

הים השחור. למה נקרא הים, אשר כדרום רוסיא, הים השחור? יען בו ירחצו אנשי המאות השחורות.

משרה הספרות והמדעים.

מחובות האבות לבניהם.

מחלה ראויה שישימו רבים לב אליה היא התגדלות "שקד הגרון". ילדים לקויים במכה הזאת דאויים לחמלה. הורים, שאינם חכמים כל כך, ישנאו ילדים כאלה, יען קשה להם ללמוד לדבר ובאשר ילמדו לפטפט, אך כבכדות רבה ידברו. כאשר יגדל השקד בגרון הילד הוא מברח לפתוח פיו המיד ביום ובלילה, ברעש ישאף תמיד את לחות החטם למעלה ויתכנה, עליו להתאמץ מאד לנשום את האויר דרך חטמו הצר ודאש גרונו הסתום, מדברו הוא כמתחת החטם, יגמגם כלשונו כערל שפתים. ואת כל המומים האלה, שהם תולדות המחלה, יחשבו לו הוריו ומכיריו למרות דעות, שהתרגל בהן כזדון. גם הילד עצמו, שאינו יודע מומו, מודה כזה ומחזיק את עצמו כחומא ונופל מותר הילדים במדותיו הרעות, ידיו תרפינה, רוחו ימוג ויהי ילד נרפה, סר וזעף. לפעמים יקלט ילד כזה מלקיות מהוריו ומוריו ואחיו הגדולים חנם, כי אין ביד הילד האמלל לתקן מומיו בעצמו. בבית הספר יגעד בו המורה על העצלות המדומה ועל חסר שקידה ללמוד. חבריו ישחקו וילעגו לו על חזות פניו המשונה, כי כלכתו ככל עת כפה פתוח ומכמי כעסיף ושרירי פניו חלשים, לכן מראהו כמראה שומה. על כר שחוק-הילדים הוא עומד תמיד מרחוק ולא ישתתף בהוללות חבריו העליונים, הוא נמנע מטבעו מכל פעולות הגוף הדורשות התאמצות יתרה כנשימה ושאפת האויר, באופן הזה נעשה לו הילדות, התור היפה ככל ימי חיו, לימי עוני, לשלשלה של שפלות ובוזיונות. ואחרי כן, כאשר יגדל, יסגרו בעדו שערי מלאכות רבות, כי ילד כזה לא יוכל לרכוש לו את הלמודים והידיעות הנחוצים. בעל כרחו עליו לאחוז בענפי פרנסה שפלים; אבל גם כהם תקשה לו מלחמת הלחם עם בני גילו הבריאים. וכל אלה תוצאות התגדלות הכשר אשר בנג הגרון, אשר תחת קנה ראות-מגדיל דומה הרכבתו להרכבת שקדי החיך ואשר על כן הוא נקרא שקד-הגרון. כאשר יצרו ע"ז הנחורים הפנימים וחלל הגרון, מברח החולה לשאוף ולנשום בפיו ולא בחטמו וזה יגרום רעה רבה לכריאות. כי האויר הנכנס דרך הפה לא יחם כהאויר הנכנס דרך החטם וכימים אשר האויר קר בחויץ יתהוו מזה קמרהי הגרין וקנה האויר ומעיפיו אשר בתוך הריאה יגם דלקת הגרון המטרהית. האויר הנכנס לריאה דרך החטם יתחמם בתחלה, יתלבך וינקח מאבק ומרוב הבצילים אשר בו, ללחות החטם יש סגלה לקלוש את הבצילים (בעה"ח הזעירים המזיקים לגוף ומכיאים כל מחלה) ולהמיתם או לבטל ארסם. ורק כשיכא שנוי כחטם בעבור שטרה האבד הלחות את סגלתה. ולא כן האויר הנכנס דרך הפה, הוא יכנס כמו שהוא עם האבק ועם המזיקים הקמנים אל הריאה והדם. וכן נראה באמה, כי ילדים הנושמים כפה עלולים יותר להנגע במחלות מתדבקות מילדים הנושמים כחטם. ונזקי נשימת הפה עוד לא תמו במה שחשבנו כזה. מלבד עוות הפנים ומשחתם, שהנרם פתיחת הפה ככל עת, הנה גם המבטא קשה וביחוד קשה לילד כזה לבטא מ' ונ'. בשנתו ינחר בקול ויפריע מנוחת הלילה של כל בני הבית. התפתחות הגוף תתעכב וביחוד סל החזה לא יגדל כראוי. גם כבנין חלל הפה והחטם יבאו שנויים כנשימת הפה. התגדלות שקד הגרון תמשך אחריה גם מחלות מסוג אחר. קמרהים משפיעי לחות יתהוו בגרון ויתפשטו

גם לבלי הנשימה התחתונים. ביחוד תסכן התפשטות קמרת החטם אל תוך האזנים פנימה. מזה יכא קשוי השמיעה ובמסכות ידועות תהווה מזה גם זיכת מוגלא מכין האזנים וזאת היא מחלה מביאה סכנה לחיים. מחלה מסוג שלישי הכאה מהתגדלות שקד הגרון היא התעכבות סכוב הדם והלימפה (היא אחד הניזולים המיונים את הגוף) וזאת תגיע עד המוח. תוצאות ההתעכבות הזאת הן כאב הראש, אי אפשרות לצמצם את ההקשכה ושימת הלב על ענין אחד בשעת הלמוד, קשוי קדימה עניני הלמוד ושכחה; כל אלה הם תוצאות התעכבות סכוב הדם כסדר ישר. יש מיחסים אל התגדלות שקד הגרון גם חרדה פתאמית כתוך השינה ומכאובים פנימים. — למראה התוצאות הרעות הרבות האלה, הבאות מהתגדלות שקד הגרון בילד הנה חובת האב להשגיח על ילדיו וכראותו ילד מתחיל לנגמם כלשונו ולפתוח פיו שלא לצרך ולנשום בפיו או לנחר בשנתו, ימהר לעזרת רופא. כנתוח קל, שיארך רק רגע ולא יגרום כאב חזק כל כך, יסיר הרופא את הספחת משקד הגרון והילד יפטר כרגע אחד מכל סבלותיו וימוריו וכל הסכנות, שהוא צפוי להן, תחלופנה. כאשר אך ירפא הפצע הקטן יתחיל הילד לנשום כאפו, יחדל לנחר בשנתו ולנגמם כלשונו, חזות פניו, הדומה לפני שומה, תשתנה לטוב וחרפתו תסור, יישן כמנוחה כפה סתום, דבורו יצלצל יפה, סל החזה יתרחב, מחזות הקמרה יתחילו להרפא ובסוף יעברו לגמרי, חיש השמיעה יתחזק, גם שנוי עצום יכא בכחות נפש הילד. חיון נפיש הוא, שילדים, שנחשבו בבית הספר לבעלי מח מטמטם חסרי בינה, ישתנו כליל אחרי הנתוח הקטן וכשנה השנית הם מן הילדים הנבחרים בעלי התעודות הטובות ככל בני גילם. כזה יכידו ההורים מה רבה חמאתם כהעלימם עיניהם ממום כזה, המתגלה בילד להשחיתו מגיו עד נפשו, לרע לו באחריותו והם יוכלו להסיר מהם נגעם על נקלה, אם רק יביאו את הילד האמלל לרופא. וכל אשר יקרימו לברות את הספחת בגרון כן במיחסים הם יותר, כי הרפואה תהיה שלמה וגמירה.

ד"ר ג. א.

החיים בים. ידוע שבארצות, אשר תחת הקו המשוה (איי הודו, אפריקה הפנימית ואמריקה הדרומית) ירבו מיני בעלי החיים והצמחים מאשר בארצות הרחוקות מהקו המשוה משני עבריו וכל אשר ירחק איוה מקום מן הקו המשוה כן ימעטו מיני בעה"ח והצמחים עד אשר בארצות הקרובות אל ימי הקרח ובאיי הימים האלה מיני הארננים מצערים מאד. אך הכלל הזה הוא רק ביבשה, אבל לא בים. מיני בעה"ח והצמחים החיים במי הים ירבו כל אשר ירחק הים מהקו המשוה וימעטו כל אשר יקרב אליו. ים הקרח והימים הקרובים אליו עשירים בדגים ובעלי חיים סמינים רבים ושונים וגם בצמחי הים מכל הימים המכסים את הארץ. בלבי הים, צפרי הים ומיני חיות רבים בעלי שדרה וכלי שדרה יחיו רק בים הקרח וכן ענקי הדגים והתנינים הגדולים ירבו בימים הקרים מאשר בימים הסובבים ארצות חמות. ולא רק אלה, כי-אם גם בעה"ח הזעירים, שאינם נראים רק בעד זכויות מגרלת מאד, ירבו בימים הקרים וכל אשר ירחק איוה ים מן הים הקרח כן ימעטו בו בעה"ח האלה. גירמים רבים, המשפיעים על הנאי החיים ביבשה, אין להם ערך רב בים. הכדל החום כמימי הים אינו גדול כל כך כמו ביבשה. מרת לחלוחית האויר, שהיא גורם חזק לישוב ביבשה, הלא אינה בים. גם איכות הקרקע, שבה תלויים הנאי החיים ביבשה, אינה עושה רושם בים. ערך הגון לחיי הארננים בים יש לסכום מיני המלח משפיעי החיים הנמצא במי הים. בראש כלם עומרים מיני המלח המרככים מיסוד החנקן הנחוצים מאד לכל הצמחים. בימים הצפונים עשירים מי הים במיני המלח האלה, על כן ירבו שם הצמחים בקרקע הים ויהיו לטרף לבעה"ח הרבים, החיים מן הצמחים, ומן בעה"ח הקמנים יתפרנסו גם הגדולים. ולא כן בימים הדרומים. שם יחיו מיני בקמרים המכלים את יסוד החנקן ולא ישאירו לצמחי הים כל מחיה, על כן גם

בע"ח לא ירכו שם. אין זאת הסכה העקרית למעוט בע"ח כימי הדרום, אבל היא כפי ההשערה אחת הסבות.

נפת ומלח. ההכם הצרפתי פֶּרַעַר פרסם זה עתה את תוצאות כדיותו על דבר השפעת אבילת נפת ומלח על פעולת הגוף. עד כה חשבו את שני החמרים האלה כאמצעים מעוררים וכחוקים את כח האדם. דקטור פֶּרַעַר הוכיח כדיותו את ההפך. הוא כדק את פעולות האדם אחרי אבילת נפת ומלח במכונת ערנאגראף. המכונה היא משקל קשור כחבל הסוכב על גלגל הזרוע והיד של הנברק היו קשורות בשלחן ירק האצבע התיכונה היתה הפשוטה למשוך את החבל. פֶּרַעַר נתן לאדם לאכל נפת במשקלים שונים ואחרי כל אבילה כדק את כח פעולתו. מיו גראם צוקר לא פעלו מאומה ואחרי אשר שנה וישלש מצא, כי נגרע כח הנברק כפעם הרביעית. אחרי אבילת ל' גראם התעורר כחו וידו חזקה וכפעם הרביעית נגרע כחו מאד. הנפת החזק בתחלה את הכח ואח"כ החלישהו והיגעהו יותר מאשר חזקתו בתחלה. פעולת הנפת דומה לפי זה לפעולת האלכהל והמבק, את הפעולה הזאת מצא גם כמלח. לפי דעתו די לאדם להנות מן המלח הנתון ככל מאבד, אבל הוספת מלח למאכל מביאה רק נזק. התועלת שהנפת והמלח מביאים, כעוררם את הקיבה ואת כח הפעולה, היא רק עוברת, כי מיד ייגעו את האדם וישחיתו את כח מכלו, כאלכהל וכמבק.

מי קודם. הפרופסור פרידריך דליטש, בהתאמצו לגזול כל זכות קדימה בחכמת בני קדם ובהרבות בני אדם מיד אבות ישראל, פרסם בעולם את ההנחה, כי לא בני שם הם אבות התרבות כככל, כי אם גוי קדמון מהם ששמו סו מר ומהם קבלו בני שם (הכשרים) את חכמתם ותרבותם, כאשר כבשו את הארץ מיד סומר. בונה ישנא ישראל זה היתה להשניא את בני שם ואהם את היהודים יותר מאשר הם שניאים. בתורותיו, כי אין העמים חיבים שום תודה לבני שם. ככר הוכיחו חכמים כזכו של דליטש כהחליפי, כי עקרי התורה קבלו ישראל מיד ככל. עתה בישיבה הכללית של האקדמיה למדעים בברלין דרש הפרופסור עדוארד מאיר על אדות סומר ובני שם כככל, ויוכיח, כי אנשי סומר ובני שם היו שני טפוסים בני אדם שונים, שיש להכירם בבנין אבריהם ועצמותיהם. ושני הטפוסים נמצאים כככל, ואולם איליו בני סומר נעשו כטפוס בני שם ולא כטפוס בני סומר. מזה נראה, שבני שם קדמו כככל לבני סומר ואלה האחרונים כבשו את הארץ מיד בני שם ויקבלו את תרבות הנכבשים ועמדו תחת השפעתם. — כן היה גם בארץ ישראל. רגילים חכמי אירפה לתת כל כבוד התרבות הגבוהה של הפיניקים והיהודים לבני כנען, שקדמו לבני שם על אדמת פלשתינה. וכאמת בני שם קדמו שם והם יסדו את תרבות הפיניקים והכנענים באו לארץ בתור כובשים וידחו את בני שם מפניהם, אף שקבלו תרבותם ולשונם, עד שחירו ישראל ויכבשו את הארץ; אבל שפת הים נשארה לעולם ביד הכנענים— הפיניקים, שהם גוי-הערוכת של בני שם ובני כנען יחד.

ארנו מכתבים.

— פולקמן; הסוף איננו ולא יהיה. — ח"ג ו' הדר. — א. ש.; בשנה הזאת. — להמברכים כיריטשוב; לא נובל להרפס ברכות בעד גרבות פרושות אחרות לקה"ל; מי שאינו הוצה לשלם בעד ההדפסה רק לקה"ל יגדב למצער כתר שלם בעד מו"ט. — מ"ק ר'; הגמנויות ככלל אינו בשביל עניים, אין כל אדם מברח להיות דקטור. מק"ל; תורה, אין צרך. — למודיעי החדשות; אין להודיע חדשות שאינם נוגעים ליהודים. — לבעלי השירים; אין צרך. — אליהו; יוצא האדרסה: P. O. Box, 1054 City — ז. ב. בק'; כן הוא ככל ת"ת ואין כל חדש בעירך. — סאבעל בסט'; לע"ע אין למנוע מתת כסף רמבעה"ג לנוכחים, כי אין עוד מוסר אחר והעניים יפסידו בזה. — בן מלך; לא נרע. — ישר; הלא כן מבואר בכאור. — בן-זאב; אין פה מקום לשאלות רבות כאלה. — "שוהם"; א) אשת הדר'; ב) פילוסוף. — ל'; אינו מכשר לדפוס. — ל"פ; לדרשת עטויעש אין מקום. —

דובה קרישר	אברהם נוסבוים
טרנוב.	סרג'ן-החרשה.
	מאורשים
	כחדש אב תרס"ו.

הנני מברך בכרכת מו"מ את הג' מו"ה אפרים ראקאווער ואשתו בקראקא לחתונת בתם. שכה וואלקאווסקי. מעמק לבי אניש ברבת מו"מ לרעי מר יעקב וואלף מפעטראוטץ להארסו עם מרת רחל גאליטצער פנחס וואגנער — שטולפיקאני.

גמנוזים עברי בקראקא

הגמנוזים העברי בקראקא, שיסר הרה"ג ד"ר מאיר יונג, יפתח בחדש הבא. בו יורו גרולי הפרופסורים מהגמנוזיות הכלליים את כל למודי הגמנוזיות ובסוף השנה יקבלו התלמידים העורות, שערבן ישוה לתעודות הגמנוזיות של הממשלה. ומורים יהודים מומחים יורו הנ"ד, נמרא, ש"ע ותולדות ישראל. הרוצים להכתיב כניהם ימהרו נא, כי הזמן קצר. התלמיד שלא יוכל להתקבל עוד לגמנוזיות ילמד בתחלה במדרגת ההכנה, שנוסדה עם ביה"ס הזה. שבר הלמוד 20 כתר לחדש לפנות אל

Rabbiner Dr. M. Jung, Ung. Brod (Mähren).

בעל תפלה

החפצים בחזן טוב ה"ח רגיל לימים נוראים בלי משוררים יפנו אלי. למסה לא אסע.
M. I. Heilmann Podgorze.

ברגשי גיל ואהבה אביע ברכת מו"מ לרעי וש"ב מר גרשון טאנענבוים מפרזעווארסק לנשואיו עם מרת לאה בלויגרונר מלימאנאו.

אפרים כ"ץ — פשעמישל.

הננו מברכים את ירדנו מר מרכי זינררייך לארוסיו עם מרת פערל האלפערן בבמו"מ. רעיו האחים העשעל וזאב גאטמעסמאן ויעקב שטיינפעלדען.

הנני מברך את הסופר הנכבד מר רפאל סופרמאן לחתונתו בברכת מו"מ. מ. שמערנליעב — רוהטין.

דור רבני וסופריו

ספר ששי, כולל תולדות הרבנים הגאונים החכמים והסופרים ברוסיה, אשכנז, אנגליא, אינגארן. מחירו 50 סענט, להשיגו אצל המחבר

B. Eisenstadt, 78 Chrystie St. New-York.

מחברים יכולים לשלח ספריהם ויקבלו את הספר תמורתם.

מלב עמוק נביע בברכה מו"מ לירדנו מר אברהם שיינבאך לנשואתו את בת מ' משח ישראל פלינק נ"י מסאמבור.

בעריש ריינמאן, פנחס בלאך

ברגשי גיל ואהבה אביע ברכת מו"מ לרעי היקר מ"ר יונה קלארפעלד מפה לארוסיו עם מרת שרה שטאנד מלבוז.

אברהם פערן—קאמאראנא.

מו"מ להמאורסים הנכבדים מר אברהם נוסבוים סטאנדן עם מרת דאָבע קרישער מאראנוב. מו"מ מו"מ! אלימלך קרישער — יאסלא.

מקרב ולב עמוק הנני מברך ירדני מר פנחס ניסבוים לחתונתך עם מרת גיטל אייזענבערג מקראקא. אלימלך קרישער — יאסלא.

מקרב לבי אביע ברכת מו"מ לירדני ש"ב מר נתן קרישער לחתונה בתו מרת גיטל עב"ג מר ישבר בער פרענקיל מפארגורזע.

משה מאהלער — זייבוש.

ברגשי אהבה נאמנה אנחנו מברכים ברכת מו"מ את ב"ד מר משה רעהר מבראדי לחתונתו עם מרת י"טא רבקה וויינהערץ.

יצחק ונחום רעהר — סאקאל.

עלה על מכבש הופום ובקרוב יצא לאור

אספקלריא

ספר שנתו, שמושי, ספרותי ומדעי לבל עניני היהודים והיהדות בארצות הבל בכלל ובאמריקה בפרט, עם תמונות וציורים, יופיע לראש השנה הבא בעזרת טובי החכמים והסופרים בזמננו

ע"י בנציון בן משה אייזענשטאדט

מודעה, כי תודפס בספר-עם כזה, אשר בהיותו אוצר לידעיות רשמיות ושמושיות מעולם החיים והמעשה יהיה לספר-השולחן ולכלי שרת המידי לקוראי עברית המרובים (כן ירבו) באמריקא וקנאדא, שכספרם יגיע לעת כזאת, למאתים אלף נפש, — אין כל ספק, כי תביא ברכה כרובה לבעליה, ובפרט מודעה הדורשת ביותר להקהל העברי, ביחוד של מוכרי הספרים טליתים ואתרוגים וכו' שבחול"ל החפצים להפיץ סחורתם פה, כי תודפס בספרנו זה הנה משנה כדכה ותועלת תביא להם. כי כל נושאי משרות הקהלות באמריקה התומים כבר על הספר זכרים כל הספר בחפצי הדת, מחיר המודעות: כל עמוד שלם 25 דולר. חצי העמוד 13 דולר, רבע העמוד 8 דולר כל שורה 1 דולר. רבנים ומשמשים בקדש מקבלים הנחה גדולה. מחיר האספקלריא לשנת דולר אחד. סוכנים מבל מקום מתבקשים.

האדרסה למשלח כסף ומכתבים:

Benzion Eisenstadt, 78 Chrystie St. New-York, America.

נייעם לעמבערגער טאגבלאט

שעף רעדאקטער: גרשם באדער.

ערשיינט זייט 1 יוני 1906.

דאס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" איז אין ערשטער רייע איין אינפארמאטיוו בלאט, דער יוד זאל קענען געוואהר ווערען אלדינג, וואס איז איהם נוגע אלס מענטש און אלס יוד, אלס שטאטסביורגער און אלס מיטגליד פונ'ם יודישען פֿאָלק.

דאס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" ברענגט אלע ידיעות פֿון דער גאנצער וועלט, אלע נייעסעס נאכריכטען פֿון דער פֿאָליטיק, פֿון האַנדעל און געזעצגעבונג, דאָבוי מאַכט עס אַ פֿירוש אויף די אלע ידיעות. איטליכער פֿאָלק פֿערשמעקן, ווי ווייט דאָס יודישע לעבען איז פֿון דעם בעדיהרט.

דאס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" שטרעבט, עס זאל ווערען דער אינטע-רעסען-פֿערטדעטער פֿון אלע שוואַכע און אונטערדיקטע, פֿון די גרויסע יודישע פֿאָלקס-מאסען, וואס קענען זיך נישט אליין העלפֿען און מען מוז זיי פֿערטרעטען.

דאָס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" שטרעבט פֿאַר דער ערזיעהונג פֿון די יודישע כאַסען צום נאַציאָנאַלען בעוואוסטזיין און בעקעמפֿט די אַסימילאַציע אין יעדער פֿאָר. ווי צום שאַדטען טרעט עס אויף געגען אלעס פֿילע און דיקשטענדיגע אינים יודישען לעבען, אָנען דיקויכט אין וועלכען לאַגער עס געפֿינט זיך.

דאס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" איז ציוניסטיש און שמעט פֿעסט ביים „באוועלער פֿראַגדאָס", לויט ווי עס געפֿינט זיין אויסדרוק אין די ציוניסטישע קאָנגרעסען און אין די „לאַקאַלע לאַנדעס-אָרגאַניזאַציען".

דאס „נייע לעמבערגער טאגבלאט" האַלט זיך אויף אַ בעסערער מדרגה אין ליטעראַטור און קונסט. מיט אלע כּחות שטרעבט עס, צו בעאיינפֿלוסען ראַם קולטורעלע לעבען פֿון אונזערע יודען, זייער גייסטיגע ענטוויקלונג צו פֿערדערן און זייער געשמאַק צו פֿערפֿייערן.

אַבאַגעמענטס-בעדינגונגען: האַלביעהריג 7 קר. פֿיערטעליעהריג 3.50 קר.

אָננאַמטליכעס אָבאַנעמענט ווערד נישט אַנגענומען.

אַדרעסע פֿון דער רעדאַקציע:

Gustav Bader, Lemberg, Słoneczna 27.

אַדער:

Redakcja „Nowego Dziennika Lwowskiego" we Lwowie.

פֿראַכע-נומען גראַטיס און פֿראַקאָ.

ג. ב. זייט 1 אויגוסט ערשיינט דאס בלאט אילוסטרירט, יעדען טאג מיט א בילד.

רי אויף גרונד רער מיט צאהל 43.903 רער האָען ק. ק. שטאַטט האַלטעריי גענעהמיטען סטאַטוטען געגרינדעטע

געגענזייטיגע אויסהילפע מיטגלידערן מיטגלידען ביז 18.000 קר. — בערייטס נאך 1 יעהריגער מיטגלידערשאפט — 4200 ק! מיטגליד קאנן יעדער אויפֿעהרדייאַטעטער ווערען — דאָמען, הערן — זעהר גינסטיג פֿיר קינער!

די בעשטעהענדען 4 אַבטיילונגען ערמאָגליכען זאָנאַר דער אָרמסטען בעפעלקערונג דאָס איינערטען אין ריעזעס הומאַניטאַרע אינסטיטוט.

שריפטליכע עט מינדליכע אַנמעלדונגען ווערען ענטעגענענאַמען. געהערעס ערטיילט די

Generalvertretung der «AURORA» Krakau Dietelsg. 81
אַמטסשטונדען פֿאַן 10 — 12 אונד פֿאַן 3 — 6.
טיכטיגע אַגענטען ווערען געזוכט.

קאנקורו

בירכנס הגדול כליל היופי בעירונו נגמר בימים האלה בעזה"ש ואנחנו מבקשים

חזן ירא אלקים

אשר ישפוך שיה בקול ערב אדיר וחזק. לע"ע יקבל רק להימים הנוראים וחג הסוכות הבע"ל. משכרתו תהיה שלמה מאתנו בעד הזמן הקצר הזה סך 800 כתר זכאשר ישא חן בעיני העם, אז יוכל היות, כי נתן על שכמו משרה תמידית בתור חזן סביע בעירונו עם שכר רגון ויתר הכנסות רנדוגות. למען החזיק מעמד. האי"ט אשר אלה לו יוכל לבוא הנה על המכון בלי איחור והוצאות הנסיעה תושכנה דק לראיש הנבחר.

זאב צימעט
נשיא-העדה.
יאסלא.

HOTEL LONDRES

Krakau, Stradom. Inhaber Salomon Wasserlaufi.

הערפֿאַרראַנענדעם כעליעכטעסטעם האַמעל דער יודישען קויפֿמאַנכּוועלט, אים צענמרום דער שטאַרט, שעהגע צימעטער, גוטע קיכע, שטרענגס כשר פֿיר זאַממערסעזאָן שעהגען גאַרטען איינגעריכטעטע. פֿיר פֿרעמדע געכטע, זועלכע ערצטע כרויכען בעסטענס געאַייגעטע.

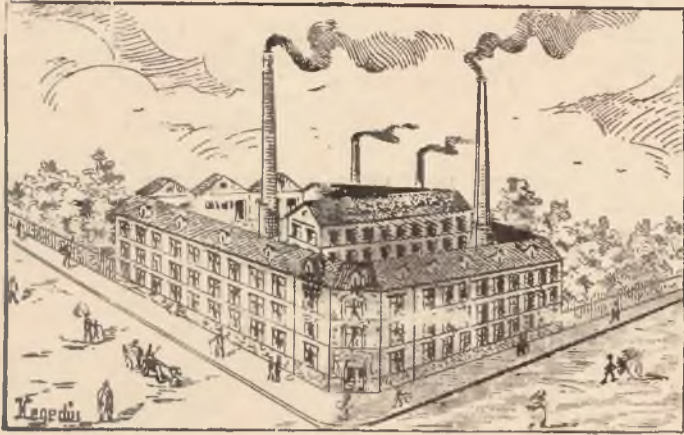
עמפֿפֿאַהלען צו כילינסטען פֿריזען.

פחמי אבן והאכס

JACOB BECK Holz-Export Sary Sambor

מספיק לכל התחניות בא-כח הפירמא הידועה קארל קעניג וכו'. לבעלי משרפה לבנים וסיר, שיקנו כל צרכם, הנחה הגונה. בהרש הבא יעלו המקחים!

Józef Perlberger Lwów.

לתועלת רבים.
 רבים מהן קודמינו שאלונו על אדות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול שיש בה חשש שומן של חויר או של נבלה ומרפה. ואחרי שאין ביד הסוחרים כחבי הכשרים על שאקאלאדע, חוששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשתמש בשאקאלאדע וינזרו לנמרי. השיאלים בקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, בלומר, העשויה בלי שום תערובות שומן מן החי. על כן מרחנו לעשות חפצם, בקשנו וגם מצאנו. שלחנו חבילות שאקאלאדע מן הפבריקה של -

Br.-JOHANN RUCKER & Co.
 (Commandit-Gesellschaft)
 Chocolate-, Candifen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik
LEMBERG.

הסירנו את הפירמא מעליה, למען לא יודע מאין היא, שלחנו אותה אל האינסטיטוט של הממשלה בלבוב ובבודפשט לבדיקה המאכלים בדרך חמי ושניהם מעידים פה אחר, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום תערובות שומן מן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאי והשומן הטבעי שלו עם הנפת. הפבריקה הזאת נכונה לשלם עשרים אלף כתר לאיש, אשר ימציא בשאקאלאדע שלה איזה שמץ שימן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והיא נותנת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חמי בכל עת וככל שעה. עדות האינסטיטוט האלה, הנרפסה בזה כבתבה וכלשונה, נאמנה בלי כל ספק בקפילא וכמסיה לפי המו והרוצים לשמש בשאק-לאדע כשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נובל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של **Dr. Johann Rucker & Co.** וגם כלא זה נכון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת כטוב סחורה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לבכר המיד סחורת חוץ, אף שסחורה כזאת ממש נעשה בארצנו. מוציאי לאור את. המצפה.

תעודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקה מאכלים בדרך חמי.
Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.
 Nadesłane przez administrację „Hamice“ w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.
 Dyrekcyja Instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegykerületi állomás Budapest, II., Oszlop-utc.

Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.
 Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.
 Die Direction.

Nicht lesen
 allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormals Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen
 Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

PATENTE aller Länder erwirkt
Dr. FRITZ FUCHS
 beider Patentanwalt.
 Mitarbeiter: **INGENIEUR A. HAMBÜRGER**
 Telephon 2460
 Wien VII. Siebensterngasse 1.

Wyd.: { **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
 Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

ערשטע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעמריבענע כשרה
דאמפ-זעלכוואארען פאבריק
 מיט דען בעסטען מאדערנעסטען מאשינען. ערצינגט שענע פרימא סאלאמי וועראנווער, ברוסט שיני-קען, קרענווירסמעל א. ו. ו. פער-זעהען מיט הכשר של הכיד"צ רפה. עמפיעהלט צו בירגנסטען פרייווען. אויף פערלאנגען ווירר פרייו-קוראנטע עט הכשר אייננעשיקט.
Emanuel Glaser
 KRAKAU, Bozego-Ciała 8.

אדרעססען
 פון דייטשלאנד און עסטרייך-אונגארן ליפערע פיר יעדען בראנזש צו ביליגסטען פרייווען. פיר צופריעדענהייט נאראנטירט.
 L. Apermann Brody.

פערלאנגען זיא אויספיהרליכען פרייו-קוראנט איבער
אתרוגים לולבים והדסים
 פאן דער אלגעמיין בעקאנטען סאלידען אינד ביליגסטען פירמא
Hermann Rath Triest.

רשימה חדשה
 מספרים הנמצאים במסחרנו ננמרה ברפוס, ונשלח לכל הורש ומבקש
Amkraut & Freund
 Buchhandlung
 PRZEMYŚL.

תורה עם דרך ארץ
 נאחץ לנגיע צית ספר ככל המעולה, אשר צו ירכשו להם צני יהודים תורה וסוד יסודי גמור צימד עם מדעי צה"ם הכלליים - אשרי האיש, שיוכל לשלוח את צט אל הגמנוזים העברי
 אשר צלונגאליש צימד תחת המענה הכז הגאון ד"ר מאיר יונג. שס ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גמנוזים וגם תורה, פיך, דקוק, ט"ס ומעשים, וימכו צדק הסורה וי"ט. תלמידים תנלילא ילמדו פה גם פולנית ועליהם להחמק צנחלקת הסכנת פה צשפת אשכנז. נחיר הלמוד, הנועץ ונוצחט כשרים ונחמשים כתר לחדש ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:
Rabbiner Dr. M. Jung
 Ung.-Brod (Mähren).

אהנע האנהורעני
 אין מינער מיט עלעקטרישע קראפט בעמריבענען
כשרה
זעלכוואארענפאבריק
 האבע איך ארבייטער דער בעריה-מעסטען פאבריקען ענגאזשירט אונד זינד מינע סאלאמי, וועראנווער, ברוסט, שינקען עט קרענווירשטען א. ו. ו. נאכ-וויובאר רי שאנסטען אינד שמאקהאפ-מעסטען ווארען. איך קאנקורידע ניכט נור מיט רעם פרייו, זאנרען אויך מיט דער קוואלימאט אלער אהנליכען פאבריקען. מאן פערזוכע איינע בעשטערונג אונד איבערצייגע זיך. אויף וואונש ווערדען הכשרים מגאונזי זמנוו בייגעפאקט.
Hirsch Steiner, Przemyśl
 ul. Jagiellońska 7.

ספור יצירת העולם
 בהסכמת עם הרעה בהשתלשלות הבריאה (Evolutionismus) ועם הרעה באחדות מוחלמת ביקום התבל (Monismus)
 מאת **ד"ר שלמה רובין**
 יצא זה עתה לאור בצורה נהדרת מאד. כל חוככי ספרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנהדר הזה.
 מחירו כתר אחד.
 להשיגו אצל המדפיס והמוכיל:
Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau, Grodgasse 62.